De 604

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000001

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000002

COMPENDIUM
GRAMMATICAE ARABICAE

[illegible] LINGVARVM ORIENTALIVM

ET

AD [illegible]

[illegible]

CVM

PROGYMNASMATIBVS LECTIONIS ARABICAE

EX HISTORIA ORIENTIS AC [illegible]

[illegible] ARABICE [illegible]

CHRESTOMATHIAE ARABICAE [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

IENAE

[illegible]

[illegible]

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000004

COMPENDIVM
GRAMMATICAE ARABICAE
AD INDOLEM LINGVARVM ORIENTALIVM
ET
AD VSVS RVDIMENTORVM
CONFORMATVM

CVM

PROGYMNASMATIBVS LECTIONIS ARABICAE

EX HISTORIA ORTVS AC PROGRESSVS LITERARVM

INTER ARABES DECERPTIS

CHRESTOMATHIAE ARABICAE A SE EDITAE

IVNGENDVM ELABORAVIT

HENR. EBERH. GOTTLOB PAVLVS

AA. M. PHILOS. D. LINGG. ORIENT. PROF. PVBL. ORDIN.

IENAE,

APVD CHRIST. HENR. CVNONIS HAEREDES

MDCCLXXXX.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000005

L'Orient, qui doit l'université de la langue Arabe a sa fausse Religion, pourroit être plus heureux que nous. La richesse de cette langue est infinie. Nous puisons nous mêmes souvent dans cette source, pour exprimer les productions naturelles. Enfin elle est presque aussi invariable, que si c'étoit une langue morte. Mais ces avantages sont en pure perte. Le Mohametan n'a pas besoin d'une langue savante, parce qu'il n'est pas savant.

I. D. Michaelis
de l'influence des opinions sur le langage et du langage sur les opinions, p. 139.

BIBLIOTHEK der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft.

Aus GILDEMEISTER'S Vermächtniss.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000006

VIRIS

LONGE CELEBERRIMIS

SVMME REVERENDO

SEBALDO RAVIO

THEOLOG. D. ET PROF. P. ORDIN.
VLTRAJECTINO

ET

ILLVSTRI

HENR. ALB. SCHVLTENS

LINGG. ORIENTAL. PROF. P. ORDIN.
LVGDVNENSI - BATAVO

GRATI INDE AB ITINERE FACTO ANIMI

MONVMENTVM

D. D.

MITTIT

AVCTOR.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000007

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000008

Cum *edendae Chrestomathiae Arabicae* consilium, quod mihi subnatum esse in *Commentatione specimina Pentatevchi arabica inedita exhibente* nuper professus fueram, Viris Eruditis non improbari intellexissem et jam scholae meae arabicae libellum istum expeterent, molestiam *Grammaticae* addendae quomodo a me averterem non vidi. Neque enim Grammaticae Institutiones, quibus *Perill. Michaelis* etiam hoc studiorum genus adjuvit, *sine* Chrestomathia iis adjuncta, neque *Kallianae* illae, minus omnino, quam par est, cognitae, facile parabiles erant. Aliae vero sunt, quae copiosiores

 vide-

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000009

videbantur, quam quas brevis ille atque, ut est prohdolor! festinabundus cursus academicus viva voce explicari permitteret. Denique, cum literarum arabicarum studia cum aliis linguis, erudito homini vel necessariis vel utilibus, sana et facillima methodo tradi et universe et nunc inprimis operae sit, ne ii, qui omnia fere haec solidioris doctrinae instrumenta juveni nimirum liberali et ingenioso, ut ajunt, abjicienda clamant, a perversa aliqua eas tractandi ratione argumento scilicet ab inertia ducto speciem quandam concilient, non quidem nihil commodi propagandae huic linguae, Historico sane Theologo Medicoque proficuae, afferri posse videbatur, si unum quoddam, neque vastum, volumen omnem *rudimentorum* ambitum, id est novam legendi materiam Glossario juncto explicandam ac brevi Grammaticae compendio illustrandam complexurum foret.

Vix autem vereor, ut sint, qui me quidem haec omnia consilii, quod executus sum, excusandi potius et ex parte deprecandi, quam expli-

explicandi caufa praefari voluisse fufpicentur. Noram enim, ei, qui sibi impositurus esset Grammaticae arabicae delineandae molestiam, opportunitates fe offerre non omnino nullas, *dilucida brevitate*, *ordine in melius mutato*, *formas primo cuique obtutui per tabulas confpicue exhibendo*, *multa quae Lexicis relinqui debent*, *refcindendo*, *alia vero*, *ut v. c. Syntaxeos leges*, *fupplendo* operae fuae utilitatem et augendi et commendandi. Quibus ipsis modis dum me opufculo meo perficiendo studuisse libere profiteor, nemo, putem, id arrogantius a me dictum existimaverit, cum simul meum illud qualecunque studium ex optimis de eodem argumento libris et recentioribus et aliis, superiorum temporum non subitanea diligentia elaboratis, quam plurima, ut debebam, hausisse gratus lubensque affirmem. Praecipui vero inter hos — recentiores enim illos omnibus notos sileri hoc loco posse, nec ipsis auctoribus difplicebit — fuerunt: „Grammatica arabica dicta Giarumia, et libellus centum regentium cum versione latina et commentariis *Th. Erpenii*„ (Leidae. 4.

 1617.)

1617.) — „*Franc. a Mesgnien Meninskii* Linguarum Orientalium, Turcicae, Arabicae, Persicae Institutiones„ (Viennae 1680. fol.) et „Fabrica linguae arab. . . accommodata ad uſum linguae *vulgaris* et ſcripturalis, auct. *P. F. Dominico Germano a Sileſia* . . lingg. orientalium lectore„ (Romae 1639. fol.) quod poſtremum opus et ad linguam vulgarem cognoſcendam et ad Lexica noſtra Arabica augenda adhiberi poſſe notatu hîc indignum non eſt.

De analogia arabicae grammaticae cum hebraea Audituros uberius monere, utilitatis immo neceſſitatis eſſe et apud me confirmatum habeo. Sed hanc ipſam ob cauſam atque etiam, ne excreſcat libelli compendium, ſolicitus vivae praelectionum voci illud reſervandum putavi, ubi, quae quovis loco ex inſtitutionibus hebraicis conſulto ſupponi poſſint, docentis judicium coram inſtitui et fere ex oculis vultuque diſcentium ſe regere poterit. Praeterea jam a primis adeo rudimentis decantato illi arabicam et hebraeam dialectum inter ſe

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000012

ſe comparadi vel studio vel artificio ego quidem nolim, *ultra quam fas eſt*, mancipari juvenem eo, ſpero, consilio, ut maxime debet, et Arabica adeuntem, ut Orientem, unde doctrinae Christianae et Philoſophiae Aristotelicae ac Platonicae in his nostris plagis olim restauratae initia, cum incrementis non paucis Mathematum, Medicinae aliarumque artium accepimus, ipſe animo viſeret, auras illas liberiores, ubi generis nostri primam ſobolem naturae aluit benignitas, mente quasi carperet, inprimis vero morum atque ingenii indolem illam et veluti formam plane singularem neque nostri ad instar nobis temere effingendam ex ipsis orientalium ſermonibus ac commentationibus justa hariolandi arte eliceret, ejusque ſenſum aliquem sibi de rebus ac notionibus inter Orientales primo natis judicaturo caute firmiterque imprimeret, ac jam incredibili isto in ſentiendo, meditandoque et eloquendo, a nostris moribus diſcrimine ac varietate delectari, jam vero, hac demum liberaliori comparatione, aliena illa (id quod Theologo plerumque magna cum animi

stu-

studiorumque contentione tentandum est) in nostros typos quasi transformare adſueſieret, denique et res oriente ſub ſole gestas verius ac penitius nosse, immo historiam exculti generis humani per singulas ſuas partes ab oriente repetere, id est a primis inde incunabulis perſequi valeret.

Sed dictis his dum multiplicis utilitatis ex literis orientalibus percipiendae magnum, nec nimium tamen, me promissorem fuisse minime poenitet, etiam ſpem ipſarum ab erectioribus ingeniis justaque assiduitate diſcentium nunquam destitutum iri ſperandum atque ingenue efflagitandum est.

Scripsi in *Alma Salana* ipsis Calendis Decembribus A. MDCCLXXXIX.

CAPVT

Capvt Primvm

DE

SCRIPTIONE ET LECTIONE

I.

Alphabetum arabicum characteribus Nis-chi (نسْخي) i. e. *scriptoriis* seu *vulgaribus* scriptum sic se habet:

1. *Consonantes.* (الحُروف)

Nomen		Literarum Figura absolutarum	Literarum Figura connexarum	Literarum Figura hebr. scripta.	Literarum Figura syriace scripta.	Respondet hebr.	Valet numer.
Eliph *a)*	ألف	ا	ﻟﺎﻟﺎ	א	ܐ	א	1.
Be *b)*	بآء	ب	ببب	ב	ܒ	ב	2.
Te *c)*	تآء	ت	تتت	תּ	ܬ	תּ	400.
Tse *d)*	ثآء	ث	ثثث	תֿ	ܬ̣	תֿ et שׁ	500.

Nomen

Obseruanda de sono.

*) In libris, historicis praesertim ac geographicis, optandum est, ut constantes leges de literis, quae arabicis vere respondent, tandem aliquando recipiantur.

a) Profertur cum libero gutturis impulsu. *Germ. de Silesia.*

b) Nonnunquam ut p. sonat. *Meninski.*

c) T *lene* vel potius Th. Gr. ϑ.

d) Vt Anglorum Th pronunciant docti, ut Neo-Graeci ϑ. quod Tse sonat. "A vulgo Arabum ut T. a Turcis ut S. pronunciatur.,, *Meninski.* Aliquantisper aspiratum et sibilatum. *Germ. de Silesia.*

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000015
DFG

Nomen	*Figura literarum.* absolutarum	connexarum	hebr. scripta	syriace scripta	Respondet hebraeo	Valet numer.
Gim *e*) جيم	ج	جـجـج	ג̇	ܓ	ג̇	3.
Hha *f*) حآء	ح	حـحـح	ח	ܚ	ח et ה	8.
Cha *g*) خآء	خ	خـخـخ	ח̇	ܚ̇	ח	600.
Dal دال	د	دـدـد	ד	ܕ	ד	4.
Dsal *h*) ذال	ذ	ذـذـذ	ד̇	ܕ̇	ד̇ et ד	700.
Re رآء	ر	ررر	ר	ܪ	ר	200.
Ze *i*) زآء	ز	ززز	ז	ܙ	ז	7.
Sin سين	س	سـسـس	ס	ܣ	שׂ et שׁ	60.
Schin *k*) شين	ش	شـشـش	ש	ܫ	שׁ et שׂ	300.

Nomen

e) Vt plurimum sonat ut g Italicum ante e et i (Germ. Tſ vel Dſ) In fine vocabuli, atque ante ac saepe post literas (duriores)
ت ث ج ح خ س ش ص ط ق ك
ut Tſch. *Meninski*. Hinc Batavi id per Gj exprimunt, quod pronunciari iubent ut I Gallicum in: jamais. v. *Erpen*. praef. ad Grammaticam *Giarumia*. Angli per I, Graeci exprimunt (nonnunquam) per τζ ut جامع τζεμεη. Non raro idem sonat ac گ.

f) Vt Germ. h in voce: *haben*. *Men*.

g) خ Fortius et absque illo sibilo, quod Germani in suo *ch* habent. Formatur superius in principio gutturis, ore minime compresso. *Men*.

h) ذ a doctioribus pronunciatur in apice linguae, tangendo dentes superiores, quasi *dhzal* seu *dhze*, Plebi *d*, Turcis Z *Gallicum*. sonat. *Men*.

i) Gallicum et Latinum Z. gr. ζ. S lene, ut in voce: *Solches*. *Meninski*.

k) Germanicum Sch. Italis *sc*.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000016

Nomen		Figura literarum. absolutarum	connexarum	hebr. scripta	syr. script.	Resp. hebr.	Valet numer.
Tsad *l*)	صاد	ص	صصص	צ	ܨ	צ	90.
Dad *m*)	ضاد	ض	ضضض	צ̇	ܨ̇	צ	800.
Ta *n*)	طآء	ط	ططط	ט	ܛ	ט	9.
Dha *o*)	ظآء	ظ	ظظظ	ט̇	ܛ̇	ט et צ	900.
Ain *p*)	عين	ع	ععع	ע	ܥ	ע	70.
Gain *q*)	غين	غ	غغغ	ע̄	ܥ̄	ע	1000
Phe *r*)	فآء	ف	ففف	פ	ܦ	פ	80.
Kaph *s*)	قاف	ق	ققق	ק	ܩ	ק	100.
Ceph *t*)	كاف	ک ك	ککک ككك	כ	ܟ	כ	20.

A 2 *Nomen*

l) Latinum ſ. ſibilans, German. Z. ſeu potius Tſ. graec. σ.

m) Doctioribus blaeſe et fortius quam ذ, ſonat plebi D. *Men.*

n) T. durius, non ϑ.

o) "Eodem plane modo ut ض" *Men.* "Acutius tantiſper, quam ض cum quo frequenter et faciliter conuertitur tam in idiomate quam etiam ſcriptura". *Germ. de Sileſia.*

p) "In profunda parte gutturis formatur magna faucium dilatatione atque innixa extremitate linguae interius ſubtus inferiores dentes — Cum quodam gutturis fragore, ut aiunt, inſtar vocis vituli matrem vocantis; ſine narium adminiculo. Qualem ſonum ederet dolore preſſus aliquis vim ſibi quandam inferens ad aliquid faciendum; *quod certe vivam docentis vocem requirit.*" *Meninski*, conſentiente *Germ. de Sileſia.*

q) ut g ante a, o, u. Gutturaliter. *Men.*

r) Ph, non lat. F. ſeu W. Germ. F.

s) Germ. K. ق ut Tſch ſonat apud accolas ſinus Perſici. v. Niebuhr Deſcr. Arab. p. 83. Alibi permutatur cum غ

t) Ch. et C. Fere ut Ci.

Nomen	Figura literarum. absolutarum	connexarum fin. med. init.	hebr.	syriace	Resp. hebr.	Valet numerice
Lam u) لام	ل	للل	ל	ܠ	ל	30.
Mim x) ميم	م	ممم	מ	ܡ	מ	40.
Nun نون	ن	ننن	נ	ܢ	נ	50.
Wau واو	و	ووو	ו	ܘ	ו	6.
He y) هاء	ه	ههه ههه	ה	ܗ	ה	5.
Ie ياء	ي	ييي	י	ܝ	י	10.

2. *Vocales.* (الحركات)

Nomen	Figura	
Phath-ha فتحة et فتح	ـَ اَ اَ	A *clarum* sonat in fine dictionis, plerumque etiam si syllaba simplex est, super initiali radicali. Vt E = η in syllaba Gezmata, sub initiali servili et alias subinde ex vsu, in primis super media radicali pronunciatur.

Cesre

u) ل in ال ante literas *Solares* تث د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ل ن sonum his similem accipit.

x) ن pronunciare iubemur *suo* sono ante اهحعخغ Sed ante ب ut M, ante literas لومير ut ipsa illa sequens litera, ante reliquas, praecipue ante ق et ك ut ng. Sed ab utraque regula usus loquentium saepe recedit.

y) ة est aequale τῳ ت "Docti fere nunquam pronunciant, nisi ut E." *Meninski* p.19. c. VI. Suspicor, Meninskium scribere voluisse; *Indocti*.

Cesre	كَسْرَةٌ et كَسْر	اِ اِ اِ	I (Y) et E. Figura *horizontalis* apud Occidentales usitatior est in Phathha et Cesre.
Damma	ضَمَّةٌ et ضَمّ	اُ	O obscurum in fine dictionis, super prima radicali etc. ü in syllaba Teschdidata. Alibi u. *Sonus vero vocalium non raro usu unice regitur.*

Observationes ad Alphabetum pertinentes.

1. *De Consonis.*

I. 1. Homeritarum, sive *Hamjaraeorum* Arabum *scriptio*, aera Hegirae (seu anno Christi 622.) nescimus quantum? antiquior, ab instructioribus inter Arabes, et aliarum tribuum, ante Muhammedem usurpata, Mosnad (مسند) i. e. *Indica* appellatur. Hamiaraei enim apud veteres scriptores etiam Indi dicuntur *). *Figurae* nondum detectae. An syllabariae fuerint, quales Sabii habent et Aethiopes, ambigitur. Teste Ibn Chalican literae huius scriptionis *non cohaerebant*. *Ordo* literarum idem erat, qui adhuc-

*) *Assemani* Biblioth. Or. T. III. P. II. p. 568.

dum apud Hebraeos. Atqui Iudaica ſacra ſecuti Reges Hamjaraei, ut traditur, annis 700. ante Mohammedem quid non ab Hebraeis mutuati forte videantur? cf. 1 Macc. V, 3. 24. XII, 31. Ioſeph. Archaeol. XIV. 1. 4.

2. Illam ſcriptio Arabum *Koraiſchitarum*, qui Mohammedis tribules, provinciam Hegaz (الحجاز) incolunt, poſtea abolevit. Ea enim, foris nata (unde موصل apud Ibn Schonam dicitur) cum brevi ante Islamismum e finitima Meſopotamiae parte ad Arabes deveniſſet, mox in Corano exarando adhibita, inde omnibus innotuit, nomen vero Cuficae a celeberrima Cufae (كوفة) oppidi Iracenſis a. H. XVIII. conditi Schola, ubi haec ſcribendi ars inprimis exercebatur, poſtea accepit, calamo pingi ſolita *non fiſſo*. Nec ſilendum, Hirae, unde illa ſcriptio proveniſſe traditur ad Koreiſchitas, Chriſtianiſmum tunc inter Arabas non multo ante Mohammedem tempore receptum floruiſſe. Pocok. ſpec. Hiſt. Arab. p. 72. 73.

3. E Cuficis ſenſim (cf. Tab. XLIII. ap. Niebuhr in Itiner. P. II.) habiliores atque ad celeritatem ſcriptoris minus ineptae atque impeditae literae efformabantur. Qua in arte *Ebn Mocla* inter a. C. 885-938. poſt hunc vero *Ibn Albuab*, qui a. C. 1031. obiit, primi egregie profeciſſe leguntur. cf. Deſcriptio Codd. quorundam Cuficorum partes Corani exhibentium in Bibliotheca regia Hafnienſi — auct. *Iac. Ge. Chriſti. Adler.* Altonae 4. 1780. coll. *Michaelis* Bibl. Orient. T. XVI. p. 1 - 11.

II.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000020

II. 1. Alphabetum arab. Syriaco et Hebraeo *perfectius* est, dum خ et غ ac literas illas ث ذ ض ظ غ quas blaese pronunciare jubemur, puncto distinguit, id quod iam in Cufica scriptione recentiori certe post Muhammedem, fieri obseruatur. Duarum ex his natura nonnisi collato idiomate syriaco recte intelligitur. Vbi Syris nimirum ܬ pro hebr. שׁ et ܕ݂ pro Hebr. ז ex sua pronunciatione scribendum est, ibi Arabes ث pro ت ذ, pro د pingunt. In reliquis tribus ظ ض غ discrimen pronunciationis accuratius notant quam reliquarum dialectorum Alphabeta. ظ *plerumque* scribitur, ubi ab Aramaeis ט pro hebr. צ pronunciabatur. Nonnunquam tamen puncta illa diacritica negligi videntur e. g. זחל Aram. דחל Ar. ںحل (coll. Iob. 32, 6.) בצר Aram. בטר Ar. بطر, עצל Aram. עטל Ar. عطل, צמם Aram. טמם Ar. طم, צלל Aram. טלל Ar. طلل, שבר Aram. תבר Ar. ثبر, ישב Aram. יתב Ar. وثب, שוב Aram. תוב Ar. ثاب. *Vsus huius discriminis in comparanda hebraea et arabica dialecto.*

2. Literae hae quinque blaesae olim *sub finem* reliquarum XXII. additae erant in ordine Alphabetico, id quod e valore, quem habent, numerico patet. cf. Pocok specimen Hist. Arab. p. 317. 318.

3. Idem valor numericus, antiquitus et reliquas literas eodem, quo Syriacae scribuntur, ordine alphabetico se excepisse ostendit. Alius

 ille

ille ordo, qui *nunc* apud Aſiatas et Aegyptos receptus eſt, ſimilitudinem literarum e Cuficis ſerius efformatarum (Obſ. I. 3.) ut normam ſequitur, unde ſec. X. antiquior non eſſe intelligitur. Mauris et olim et nunc alius ordo placuit. v. *A. Schultens* Gramm. Arab. p. 5. 6.

4. Si ا ſyllabam inchoat, vel ſi mobile eſt, notatur per ء Hamza (*punctionem* همز) Mauri enim pro hac figura punctum craſſiuſculum pingunt. ء interdum indicat literam ا, ſi abeſt ex calligraphiae regulis poſt literas اوي, aut ſi و vel ي pro ا poſitae ſunt. Si ا per vocalem antecedentis ſyllabae pronunciatur, (id quod fit in articulo ال, in Imperativis, ا formativo verborum paucisque in nominibus) habet ſignum *cohaeſionis* ٱ Wesla. وصل Extra hanc cohaeſionem Aleph dicitur (البف القطع) *abſolutum.* Si ~ ſcribitur ſuper ا, quieſcens ante ء, dicitur Medda (*productio*).

III. Ex eodem ordine et valore numerico conjicimus id, quod cum uſu ipſo concordat, figuram س ut Syriaco ܣ (atque ideo hebraeo ס) reſponderet, formatam fuiſſe. Attamen hoc ipſum س cum hebraeo שׂ aeque ac שׁ convenire, vel uno exemplo vocis شمس שמש et centenis aliis evincitur, ex ipſo Lexico Caſtelli Heptaglotto, quod hanc legem damnat, tironi promendis. cf. Storr Obſſ. ad Analog. et Synt. hebr. p. 30. Interdum etiam שׂ per errorem pro שׁ ſcriptum eſſe et vice verſa, vero eſt ſimillimum. Sed ubi dubitamus, ad Syrum ܣ attendamus, neceſſe eſt.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000022

IV. Mauri pro ف pingunt ڢ pro ق, ڧ Adler. l. c. p. 15. Consona quae puncto (نقطة) discernitur, Grammaticis معجومة *punctata* dicitur, quae punctum non habet, مهملة — Litera, si *uno* puncto discernenda est موحدة si duobus مثناة si tribus مثلثة v. Abulfedae Geographica Opp.

V. Alphabeta arabica diversa et Calligraphiae varietates cognituro evolvantur: *Ed. Bernardi* orbis eruditi literatura a charactere Samaritico deducta a. 1689. denuo edita a *Car. Morton* 1759. — *Büttner's* Vergleichungstafeln der Schriften verschiedener Voelker. Goettingen. ex quibus potiora, quae huc pertinent, exhibentur in tabulis duabus Introductioni ad V. T. *Eichhornianae* subiunctis. — Tabulae Itinerariis *Chardiniano*, *Niebuhriano*, *Hoestiano*, aliisque insertae — Grammaire Turque, à Constantinople. 1730. — *Adler* l. c. — — Alphabetum *vulgare majusculum* Sülsi (سلسي vel ثلثي) dicitur. Forense Turcarum (Canzleischrift) est *Diwani* (ديواني) lineis in progressu ascendentibus. Datur vero maius (جلي) et minus (غبار). Quae scriptoribus Turcis, inprimis vero Persis placent literae minoris formae, *Taelik* (تعليق) appellantur. Scriptura *fracta* cuiusque generis قرمة audit. *Meninski*.

2. De Vocalibus.

1. Puncta vocalia in scriptione Cufica observarunt *Hottinger* in Thes. Philog. p. 403. e fragmen-

to, quod habebat, Coranico Cufico, *Seb. Rau* in Diss. de eo quod Arabes ab Aramaeis acceperunt. (1775.) p. 53. ex tabula IV. Niebuhrianae Descriptionis Arabiae, et *J. Ge. Chr. Adler* in Diss. allegata (1780.) e Codd. Cuficis Bibliothecae regiae Hafniensis.

2. Eadem in antiquiori scriptione Syrorum Estrangelica jam usitata fuisse vero est simillimum. vid. *J. D. Michaelis* Comm. de Syrorum vocalibus ex Ephraemo.

3. Si اَ post اَ aliud excidit, scribitur آ

4. Vocales nominum finales Grammatici duplicant. Tum quasi cum addito ن pronunciantur, vnde hoc praeceptum التَّنْوِين (*Nunnatio*) dicitur. Si ultima litera quiescit, nunnatio afficit vocalem antecedentem. Sed usus loquentium id ignorat, nec Rythmus observat. Cessat etiam ex lege Grammaticorum, si vel articulus ال adest, vel vox cum sequente conjunctim legitur, atque in quibusdam formis nominum collectivorum. Nos, et quo facilius mendas vitemus typographicas, eam Coranicae scriptioni omnino relicturi, subtilitatem indicasse satis habemus.

II.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000024

II.

De Syllaba.

1. Syllabam e duabus consonis *diversis compositam* afficit signum ° seu ˘ quod *resectionis* (جزم Gezm) vocant.

2. Syllabam e duabus consonis *repetitis compositam* afficit signum ّ *fortioris* pronunciationis (تشديد Teschdid) quod etiam gutturales recipiunt.

Hoc in Codd. accuratioribus etiam appingitur, vbi ex Obs. supra p. 4. nota *x.* annotata sonus literarum ل et ن sono literarum in sequentium se immiscet, ut الرّبّ , مِنْ رَبٍّ , eandemque ob causam ubi sonus د in sonum subsequentis ت fere transit, ut وَحَدْتُّ vel vice versa.

3. *Tonus* in dissyllabis penultimae, in pluribus syllabis antepenultimae inhaeret, nisi ultimae syllaba longa fuerit, quae deinde, ut in hebraeo, tonum recipit. قتلوا Katalù. قتلنا Katalnà.

4. Syllabam compositam *longam* efficiunt literae اوي *debiles* i. e. *Quiescentes in vocali analoga.*

5. ~ subinde est abbreviati nota. جٓ pro جمع *plurale.* عمٓ pro عَلَيْهِ ٱلسَّلَامُ *super eo sit pax* آلٓمٓ pro أَنَا ٱللّٰهُ أَعْلَمُ *Ego Deus scientissimus sum.*

CAPVT

CAPVT SECVNDVM

DE

FORMATIONE VOCVM GENERATIM.

Obſ. plura, quae de formatione vocum generatim dici poſſent, rectius pertinent ad Lexica.

1. Semper *radicales* (أَصْلِيَّة) ſunt literae: تثحخ جذ رزش صض ظعغق plerumque etiam طد

2. Ad legendos libros punctis diacriticis deſtitutos atque ad diſcernendas voces barbaras ab arabicis notentur literae, quarum una alteram in eadem redice proxime inſequi ob ſoni ſimilitudinem vel pronunciationis difficultatem recuſat. Sunt vero hae: ب et ف, ت et ث, ث et س ص ض ط ظ, ج et غ ق ك, د et ذ, ذ et ص ض ط ظ, ر et ل, ز et ص ط ظ, س et ص ض, ش et ض, ص et ض ظ ط, ض et ط ظ ط et ظ ك, ظ et ق غ, غ et ق ك, ق et ك, ل et ن

3. *Canones de permutatione literarum* اوي in quibus praeſcribendis Arabes ſubtilitatem vel hebraicorum Grammaticorum ſuperant: A) Generatim: literae *debiles* اوي *in ſyllaba compoſita* vocali ipſius *a*) ſe aſſimilant. Sic دَار *domus* fit ex دَيَر, بِئْر *puteus* ex

ex بِأْر, نُؤْي *incile*, ex نَأْي (Non raro tamen و et ي post Phathha aut diphtongescunt ut تَوْم *dies* aut, ut رَمْيَة, غَزْوَة, quiescunt.) *b*) Saepe vero, si non finales sunt in syllaba, excidunt. يَخَافْ fit يَخَفْ *timebit.*

B) *In medio dictionis* *) I. 1. ا *Dammatum* fit و ut أُوَب *pascua* pro أُأَب — *Cesratum* fit ي ut قَايِل *dicens* pro قَائِل — Phathhatum *post* Damma fit و ut دُوَب *studia* pro دُأَب, *post* Kesre ي ut فِيَة *hominum agmen* pro فِأَة —

2. و Phathhatum *post* Kesre interdum fit ي Phathhatum *post* Damma interdum fit و

II. و ante aliud و et ي ante aliud ي saepe hoc ob calligraphiae studium expellunt. رُوس pro رُوُوس et رَيِس pro رَيْيِس

C) *In fine dictionis* I. 1. ا post Damma in و mutatur, post Kesre in ي

2. و

*) *Praefixa* vero cum syllabis dictionis ipsius non connumerantur, ita, ut syllabam, quae initialis fuerat, mediam facerent. *Affixa* nonnisi ا in medium collocant.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000027

2. و post Damma quiescit, ut رَدُو pro رَدُوُ

3. ي Damma antecedens in Cesre mutat, Vav forte intercedens transit in ي ut مَرْمِيّ *jactus* pro مَرْمُوي

II. 1. ا Dammatum post Phathha in و, Cesratum in ي mutatur.

2. و post Phathha in vocibus triliteris fit ا *quiescens*, in pluriliteris per ي diphthongescit.

3. ي post Phathha diphthongescit. Concurrentibus duobus ي posterius transit in ا ut هَدَايَا *munera* pro هَدَايِيُ

III. 1. و post Cesre in ي transit, ut رَضِيَ pro رَضِوَ *gratum habuit*.

2. ي post Cesre, abjectis vel Damma vel Cesre quiescit, ut خَافِي pro خَافِيُ *nudipes* et خَافِيِ *nudipedis*.

IV. و *servile* adsciscit ا otiosum. "Samaritani librarii hoc nonnunquam omittunt, si arabica literis pingunt Samaritanis. v. Hwiid Spec. versionis arabico-Samar. Pentat. (Romae 1780.) p. 28. Alii hoc ا inter-

interdum etiam post و *radicale* addunt. „ *Michaelis Gramm. arab.*

Praeterea I. 1. ا Quiescens post aliud Phathhatum excidit, aut per Medda (آمن) aut per Phathha perpendiculare notandum (أَمَن pro اامن)

2. ا ante aliud ا *quiescens* fit و Phathhatum ut نَوَاصِر pro نَاَاصِر adjutrices, plur. fract. a sing. نَاصِر

II. 1. و et ي *mobiles* post Phathha, si sunt ante و et ي *quiescentes*, simpliciter excidunt. Eaedem Dammatae vel Kesratae suam vocalem in locum antecedentis retro transferunt.

2. Pro و et ي *mobilibus* post Phathha ante aliam mobilem quamcunque saepe scribitur ا quiescens, ut قَامَ *stetit* pro قَوَمَ

3. Pro iisdem sub *finem* post ا servile scribitur Hamza.

4. Si و et ي ita se excipiunt, ut alterutra prior sit sine vocali, و mutatur in ي ut أَيَّام pro أَيْوَام *dies*.

5. In *verbis secundae* et *tertiae* radicalis و vel ي hae literae saepe permutantur. Idem fit in verbis *primae* radi-

radicalis اوي Rarius ا *medio* (ut دوب idem quod دأب) et *finali*, ut بدأ idem quod بدو *Michaelis Gramm.* p. 109.

De formatione Verborum a Nominibus in genere.

In graeca aliisque occidentalibus linguis nomina formantur a verbis. Non ita in orientalibus nostris, quae a formis iis, quas Grammatici ad modum graecae linguae Infinitivos simplices vocarunt, et *verba* et *alia nomina* derivant. Orientalium Grammatica igitur ad formulas graecae linguae conformata simplicitatem istam, quae Orientalibus dialectis etiam hac in re superest, minus recte deseruit.

Omnis enim illa vocabulorum multitudo in linguis eo redire intelligitur, ut *vel* id quod fit, adjuncta forte *modi*, quo id fiat, significatione, *vel* is, cui et a quo illud fit, exprimatur. Utrumque efficitur si ad linguas orientales attendamus, 1) vel per singula vocabula absolute seu *infinite* posita, quae *nomina* vocamus, 2) vel adiuncta illa *personae* significatione triplici, *mei* nimirum *tui* (vel *vestri*) et *illius* (vel illorum). Personarum, quas vocant, illarum si qua subjectum est in oratione adeoque in nominativo casu ponitur, in ipsam *formam* vocis id transire solet in Semiticis linguis, unde *verba* nata videmus. At vero si persona illa quacunque alia se habeat ratione ad subjectum adeoque reliquis praeter nominativum casibus sit exprimenda,

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000030

menda, per particulas vel nomini vel verbo adglutinatas id indicatur.

Vocabula igitur *infinite posita, sive Nomina*, sunt vel Infinitivi vel Participia et Nomina Participialia.

Vocabula, quibus personae, *tamquam subjecti*, inest atque inhaeret indicatio, *verba* sunt, quae vero vel praesentis temporis vel praeteriti vel futuri notationem simul habere possunt. Atque divisionem, quam per has classes fecimus, sine difficultate ac pro indole idiomatis sequamur licet in Grammatica linguae alicuius orientalis Semiticaes*), quod scilicet genus omne linguarum a prima sua origine propius, quam quidem occidentalium idiomata, abesse deprehenditur.

*) Digna est haec diversitas in *formatione* ipsa linguarum Orientalium et Occidentalium observanda, quae ex historia linguarum philosophice pertractanda accuratius, quam in rudimentis Grammaticis fieri vel posset vel liceret, illustretur. Tam grave autem mihi hoc unum discrimen videtur, ut vel solo eo indicio veterem de ortu linguarum *omnium ab uno fonte* sententiam tolli censeamus. Est potius in ipso *climaticae* diversitatis vestigium, quae *a principio* statim in *primam* linguarum *formationem* influxerit. Neque igitur experientiae satis fecerimus, si vim illam climatis, incredibilem quantam! non nisi in mutatione linguarum et dialectorum se postea demum exseruisse profiteamur. Sed haec *ὡς ἐν παρόδῳ*.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000031

Caput Tertium

de

NOMINE (الإِسْم)

I. *De Forma.*

1. De formis nominum *Infinitivorum.* Grammatici *Arabes* formas XXXIII. Infinitivas *primae* Conjugationis numerant, quas totidem *nominum* formas esse, facile quivis intelliget. Numerum arabicum (vel potius Indicum) quo in Grammatica Erpenio-Schultensiana designantur, singulis apponemus; neque tamen nos eo impediri debere judicavimus, quo minus ipsas in classes suas methodo divideremus naturae rei convenientiori.

A. Formae Infinitivorum *simplices*, quae ad primam s. *simplicem* conjugationem referuntur:

a) قَتْل (1)
قَتْلَة (10)
قَتْلَي (17)
قَتْلَانَا s. قَتْلَان (20)

b) قُتْل (2)
قُتْلَة (11)
قُتْلَي (18)

قُتْلَان

قُتْلَانَ (21) f. قُتْلَانًا

c) قِتْل (3)

قِتْلَة (12)

قِتْلَى (19)

قِتْلَان f. قِتْلَانًا (22)

d) قَتَل (4)

قَتَلَة (13) قَتَال (7) قَتَالَة (14)

قَتَلَان f. قَتَلَانًا (23)

مَقْتَل (30) مَقْتَلَة (31)

e) قُتُل (5)

قُتَال (8) قُتَالَة (15)

f) قِتَل (6)

قِتَال (9) قِتَالَة (16)

g) قَتِل (26) قَتِلَة (27)

قَتبل (25)

مَقْتِل (32) مَقْتِلَة (33)

h) قَتُول (24) *)

قُتُول (28) قُتُولَة (29)

Diverſas has Infinitivorum pronunciationes in diverſis punctationibus Praeteritorum Kal, quae eſſe poſſunt قَتَل, قَتِل, قَتُل, etc. atque in paſſivo قُتِل iterum occurrere videbimus. Forma *f*) قِتَل obſoleta eſt in Praeterito Arabum, apud Chaldaeos et Syros eo tritior, nempe: קְטַל —

B. Formae Infinitivorum *compoſitorum*, quae ad reliquas Conjugationes compoſitas referri ſolent:

Conj. II. vacat. Forma enim تَقْتِيل quam huic aſſignant, plerumque potius ad Conj. IV. pertinet.

Conj. III. قِتَال quam vero ſupra jam ad claſſem f. nro. 9. ſignatam videmus. Alii huc referunt formam مُقَاتَلَة Sed haec eſt participialis.

Conj. IV. اِقْتَال

تَقْتِيل

V. تَقَتُّل

VI. تَقَاتُل

Conj.

*) Etiam formas قَتُل et قُتُل ſtatuendas eſſe non dubitamus.

Conj. VII. اِنْفِعَال

VIII. اِفْتِعَال

IX. اِفْعِلَال

X. اِسْتِفْعَال

XI. اِفْعِيلَال

XII. اِفْعِيعَال

XIII. اِفْعِوَّال

Numerum harum formarum nondum tamen exhaustum putes. Sed formas indicare Lexici eſt. Nos nec has exhibuiſſemus, niſi methodus eas exhibendi a Grammaticis recepta exemplo dato immutari debere videretur.

Formantur vero reliqua nomina ſive ad claſſem Infinitivorum ſive ad ſectam Participiorum eas retuleris, per literas vocis mnemonicae يتسمنوها quas inde formantes, ab initio praeformantes, a fine afformantes appellant. Forma فُعَيْل eſt diminutiva.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000035

2. Formae *Participiorum* A) radicum triliterarum.

	Activ.	Passiv.
Conj. I.	قَاتِل	مَقْتُول

قَتِيل
قَتُول
} formae tum passivae tum neutrales. Quae si activam significationem habere videntur, id per aliquam primigeniae significationis inflexionem fieri intelligitur.

	Activ.	Passiv.
II.	مُقَتِّل	مُقَتَّل
III.	مُقَاتِل	مُقَاتَل
IV.	مُقْتِل	مُقْتَل
V.	مُتَقَتِّل	مُتَقَتَّل
VI.	مُتَقَاتِل	مُتَقَاتَل
VII.	مُنْقَتِل	مُنْقَتَل
VIII.	مُقْتَتِل	مُقْتَتَل
IX.	مُقْتَلّ	Formari nequit.
X.	مُسْتَقْتِل	مُسْتَقْتَل

	Activ.	Passiv.
Conj. XI.	مُقْتَالّ	formari nequit.
XII.	مُقْتَوْتِل	مُقْتَوْتَل
XIII.	مُقْتَوِّل	مُقْتَوَّل

B. radicum quadriliterarum.

Conj. I.	مُقَلْقِل	مُقَلْقَل
V.	مُتَقَلْقِل	مُتَقَلْقَل
VII.	مُنْقَلْقِل	مُنْقَلْقَل
IX.	مُقَلْقَلّ	formari non potest.

3. Formae *nominum collectivorum.*

Peculiare est Arabicae linguae, multas formas habere plurali designando unice destinatas. Pluralia *fracta* (جَمْعُ التَّكْسِير vel مُكَسَّر) i. e. non vere talia, vocant. Nostris *collectiva* jure appellare possent. Quae vero cum in Lexicis haud raro omittantur, hoc loco de iis plane silere nimiae brevitatis vitium esset.

 Nume-

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000037

Numerantur autem hoc ordine:

1) قُتَل occurrit, ubi foemininae extant formae قُتْلَة, قُتْلَى, rarius, ubi قَتْلَة قِتْلَة, Cf. supra p. 19. formam Infinitivam sub litera f. nro. 5.

2) قُتُل ad formas قتول, قتيل, قتال pertinet. A verbis in ي et و desinentibus non formatur. Cf. supra p. 20. notam ad lit. h. nr. 24.

3) قُتْل ad formas اقتل et قتلاء.

4) قِتَل ad قِتْلَة

5) قِتَال ad formas قَتْل, قُتْل, قِتْل, قَتَل, قَتِيل, قَتْلَان, قُتْلَان et foemininas formas ab his pendentes.

6) قُتُول ad formas قَتْل, قِتْل, قُتْل, قَتَل, قَتِل interdum etiam قَاتِل

7) قُتَّل (forma secundae Conjugationis) ad formam adjectivam قاتل masculine et foem. Masculine nonnunquam occurrit forma قُتَّال In vocibus, quarum tertia radicalis est vel و vel ي, haec et sequens forma non obtinet.

8)

8) قَتَلَة ad eandem formam قاتل

9) قُتَلَة ad eandem, in formis quiescentibus tertia radicali.

10) قِتَلَة ad formas قَتْل, قُتْل, قِتْل

11) قِتْلَة, ad قَتَال, قُتْل, قَتْل, قِتْل, قُتَال, قَتِيل.

12) أَقْتُل ad قَتْل et قِتْل

13) أَقْتَال ad varias formas, plerumque triliteras.

14) أَقْتِلَة ut plurimum ad formas, quae syllabam ultimam longam habent, ut قَتَال. قِتَال, قَتُول, et قَتِيل

15) قَوَاتِل ad قَاتِل, قَاتَل et قَاتِلَة

16) قَتَايِل ut nro. 14).

17) قِتْلَان ad formam قُتَال et inprimis in vocibus mediae rad. و ad formas قُتْل et قَتْل nonnunquam ad formas قتيل

 18)

18) قُتْلَان ad قَتْل, قَتَل, قَتِيل قَاتِل si media radicalis est nec و nec ي

19) قُتَلَاء ad قَتِيل et قَتْل

20. أَقْتِلَاء ad easdem formas, plerumque si tert. rad. quiescit, vel media geminatur.

21) قُتْلَى ad formas قَتِيل, قَاتِل et قَتِل

22) قَتَالِي ad formam قَتْلَاء

Porro post Alb. Schultensium numerantur:

23) أَقَاتِل ad أَقْتَل

24) مَقَاتِل et مَقَاتِيل ad formas a م servili inchoatas, plerumque ad pluriliteras.

25) أَقَاتِلَة et تَقَاتِلَة ad formas quadriliteras أَقْتِل أَقْتُل et تَقْتِيل

Obs. Ex his dictis non inutile foret tabulam colligere, quae nominum collectivorum formae ad certam quandam vocum singularium formam pertinere *possint*, primo obtutui ostensuram.

4. For-

4. Formae *comparationis.* (تَفْضِيل)

In Comparativo et Superlativo est forma أَقْتَل Comparativus determinatur per additum مِن *prae.* Forma *foem.* est قُتْلَى

II. *De Genere.* (الجِنْس)

1. In formis *auctis* jam observavimus generis differentiam indicatam per finale ة & subinde per ى diphthongescens in Phathha. Sed etiam foeminina quaedam sunt ad formam قَتْلَاء quae nonnunquam derivatur a forma masc. أَقْتَل ut صفرا *flava* ab اصفر

2. In formis *nudis* foeminina sunt nomina muliebria, regiorum, *geminorum* membrorum. Omnia enim gemina etiam *genere* discrepare opinantur orientales. v. Coran. Sur. XXXVI, 36. Hinc praestantius per masculinam, infirmius seu inferius per foemininam formam indicant. cf. hebr. 2. Chron. III, 11. Sic tribus aliqua major masculina, partes, in quas dividitur, foemininae habentur. Etiam, quae subtiliora videntur, foeminina sunt, ut شمس, ريح, نَفْس, نار, ماء. Nomina literarum plerumque foeminina sunt.

3. No-

3. Quinque formae Adjectivae masc. etiam foeminine usurpari possunt قَتُول, مِقْتَال, قَتِيل, مِقْتَل, مِقْتِيل. Quibus addenda videtur forma comparationis أَقْتَل. Sed illae etiam ة foem. subinde assumunt.

III. *De Numero.* (العَدَد)

Praeter Singularem (مُفْرَد) et Pluralem (جَمْع) etiam Dualem habent Arabes, qui vero in lingua eruditorum librorumque multo, quam alibi est, frequentior.

Forma Dualis.

Foeminina.	*Masculina.*
قَتْلَتَان	قَتْلَان
et	
قَتْلَتَين	قَتْلَين

Forma 1) قَتْلَى dualem قَتْلَيَان, 2) قَتْلَا, قَتْلَوَان 3) قَتْلَآء, قَتْلَاوَان habent. 4) ا rad. manet, inter duas tamen alias Eliph pro lubitu mutatur in و

For-

Forma Pluralis.

Foeminina. *Masculina.*

قَتْلَاتٌ قَتْلُونَ et قَتْلِينَ

Forma قَتْلِي facit قِتْلُونَ, قَتْلِي vero قَتْلَوْنَ. In formis foemininis a قَتْلَةٌ fit قَتَلَاتٌ, a قِتْلَةٌ قِتِلَاتٌ, a قُتْلَةٌ قُتُلَاتٌ.

Quaedam pluralia sunt a singularibus deperditis, ut — أُمَّهَاتٌ quod ad أُمٌّ refertur, vere descendit ab أُمَّهَةٌ.

IV. *De Casibus s. Declinatione.* (أَلْاِعْرَابُ)

1. Ab Arabibus *tres* casus discernuntur:

1) رَفْعٌ (*elevatio*) nominativo, 2) نَصْبٌ (*positio*) accusativo, 3) خَفْضٌ (*depressio*) Genitivo, Dativo et Ablativo respondet. Quod Cufensibus خفض idem Basorensibus جَرٌّ (*contractio*) dicitur.

2. Grammatici libris et linguae politiori legem scripserunt, vt formae *plurales masc.* in ان et ون et duales in ان ad primum, formae vero in ين ad reli-

reliquos casus designandos adhiberentur, *formae foemin. plur.* vero in Cesre terminarentur in secundo aeque ac tertio casu. Sed discrimini huic subtiliori usus linguae, prout ea loquuntur vel *cultiores* Arabum, nondum servit. Vocativo utramque terminationem in o et a vel Grammatici liberam relinquunt, sed in primo casu sine Nunnatione.

3. *Singulari* legem figunt: primum casum in Damma, tertium in Kesre secundum in Phathha exire. Unde forma Accusativi قتلا scribitur, quod ipsum Eliph jam in Cuficis Persepolitanorum saxorum inscriptionibus e Corano desumtis invenitur. Sex Nomina ابو , اخو , حمو , فو , هنو et ذو in primo casu in و, in secundo in ا, in tertio in ي terminantur.

4. Secundum casum scribi jubent post particulas إِنَّ *utique* أَنَّ *quod* كَأَنَّ *sicut* لَاكِنْ *vel* لَاكِنَّ *sed* لَيْتَ *utinam* لَعَلَّ *fortassis*, etiam post لا significans: *non est*, post verba كان, صار, ليس, ما دام et similia.

5. Tertium Casum poscunt post particulas مِنْ *a*, إِلَي *ad*, عَنْ *a* et *prae*, عَلَي *super*, في *in*, رُبَّ *fortassis* et *interdum*, حَتَّي *usque*, حَاشَا *praeter*, مُذْ et مُنْذُ *post*.

6. Vox

6. Vox regens in statu regiminis est sine Nunnatione. Dualis et Pluralis ipsum ن suum tum abjiciunt, quod et rythmi causa omittere licet.

7. *Monoptota* videntur, atque in Phathha desinunt, quae sive 1) in يّ antecedente vel Phathha vel Cesre terminantur, ut ذِكْرَى sive 2) in وَ et 3) in يَ originarie terminari debebant, ut عَصًا ab عَصَوَ et رَامٍ a رَامِي

8. In aliis praeter nominativum casibus in Phathha *simplex* desinunt 1) nomina per ا initiale formata, nisi hoc ا, ut a nonnullis fit in plurali, abjiciant, vel foeminina habeant in ة formata. 2) Adiectiva in ان terminata, nisi forment foeminina in ة 3) Desinentia in ا servile, 4) nomina propria et hominum et locorum. 5) Pluralia fracta formae فواعل et قماطر s. قماطير (sec. *Erpenium*) quibus *Guadagnoli* addit formas مفاعل, تفاعل, قعاليل, فعائل, مفاعيل, افاعل, فعال 6) quadrilitera etc. *Alb. Schultens* in Gramm. Arab. subtilitates has dignas non judicasse videtur, quae anxie exponerentur.

V. De

V. *De Praefixis, quae Nominibus adhaerent.* *)

Obs. Omnes hae particulae vocem, cui adhaerent, ponunt in tertio casu, unica, quam notavi, excepta.

أ 1) *Vocativi.* Rarum. ut أَيُوسُفُ *o Josephe.*
2) *Interrogativum.*

بِ 1) *in, per, propter, cum.*

2) nota asseverandi. بالله *per Deum.*

3) nominibus frequenter pleonastice ita praefigitur, ut explicari fere possit: *inter* e. g. لَسْتَ بِبَعِيدٍ *non es inter remotum* i. e. *non es remotus.* Marc. XII, 34. Aliquando explicaveris hoc ب per: *quod attinet.* اذا بِالرِّجَالِ يَسْأَلُونَ . . . *ecce in hominibus i. e. quod attinet homines, interrogabant.* Act. X, 11.

تَ in obtestationibus per Deum. تَاللّٰهِ Sur. XVI, 65.

كَ comparandi.

لِ an-

*) *Particula* dicitur حَرْفٌ جاءَ لِمعنى *litera veniens in significationem*, quae scilicet per se aliquid significat. *Gjarumia* p. 4. De particulis *separabilibus* vide Lexica.

لِ (ante ſuffixa لَ) Relationem qualemcunque indicat, deſcendens a vocula الى ſic etiam ante vocativos, ut يا لَعُمْقِ *o profundum!* Rom. XI, 33. Etiam per Phathha, ut يا لَزَيْدٍ

مِ deſcendens a vocula مِنْ. Rarum apud Arabes.

وَ 1) *Et.* Si duo nomina per و junguntur, ita ut و explicari poſſit per *cum*, illud *in libris* punctationem ſecundi caſus infert.

2) in aſſeverationibus وَالسَّمَاءِ *per coelum.*

3) frequentiae nota eſt e. g. وَفِتْيَةٍ v. Hamaſam ex ed. Schultens. p. 430. qui in nota ſcribit: *nihil frequentius apud Poetas.*

Articulus أَلْ etiam huc referri poteſt, qui vero abeſſe ſolet 1) a nominibus propriis hominum (non rerum), 2) ſuffixo auctis et 3) in regimine poſitis. Adjectivum ſubſtantivo ſubjunctum Articulo non caret. — "Invenitur ال futuro interdum praefixum, ut ſignificet idem quod الذي. Natio quaedam pro ال uſurpat ام" *Erpen.* ad *Gjarumiam.* p. 7.

Caput Quartum
de
VERBO (الفعل)

In Arabica lingua, ut in reliquis, quas Orientales appellare ſolent, a nominibus Verba derivari jam notavimus. Inde fit, *ut duo*, quae Orientales habent, *tempora* multo minus definita ſint, quam in cultioribus linguis Occidentalium. Altera tamen forma, quam Praeteritum appellant, crebrius vel praeſens vel praeteritum, altera frequentius futuri quid indicat. Quod nimirum non ſolum, ubi quid *poſtea* contingit, ſed omnino etiam tum intelligitur, cum e. g. de effecto poſt cauſam, de rationato poſt rationem, de conſequente poſt antecedens, de perpetuitate alicujus conſuetudinis ſeu actionis, ſermo eſt. Utraque temporis forma *Aoriſtus* vocari poſſet.

I. *De Conjugationibus.*

Tertiae perſonae praeteriti et primae futuri, antequam ſervilibus ſ. *formantibus* literis *) additis aliquan-

*) Litterae formantes in Verbis ſunt: يتسمنوا, ex quibus ت ſi poſt primam radicalem (in Conjug. VIII.) poni debebat, 1) in radicibus ab ا, ث, و, et ي incipientibus hanc literam expellit, ejusque in locum *duplex* ſcribitur per ّ 2) in radicibus a ص ض ط ظ inchoatis cum ط 3) in radicibus a د ذ ز incipientibus cum د permutatur.

quantulum immutantur, vere et manifesto sunt formae *Infinitivae*, id est: nondum per personas definitae. Potissimas sistat haec

Tabula Conjugationum.

III. Classis	II. Classis	I. Classis
قَاتَلَ 3.	قَتَّلَ 2.	قَتَلَ 1. *)
		قَتِلَ قَتُلَ } *formae rariores.*
قُوتِلَ	قُتِّلَ	pass. قُتِلَ
تَقَاتَلَ 6.	تَقَتَّلَ 5.	أَقْتَلَ 4.
تُقُوتِلَ	تُقُتِّلَ	أُقْتِلَ
	اِقْتَتَلَ 8.	اِنْقَتَلَ 7.
	اُقْتُتِلَ	اُنْقُتِلَ
		اِسْتَقْتَلَ 10.
		اُسْتُقْتِلَ

1. *Praeter has* aliae inveniuntur formae rariores e. g. *quartae* Conjugationis اِقْتَلَّ 9.

*) Praefixus hic numerus *Indicus* ordinem significat, quem Grammaticae receptae his Conjugationibus fixerunt, arbitrarium.

et اِفْتَالّ 11. utraque passivo carens, et in coloribus nominandis usitata. Ejusdem originis esse videtur اِفْتَوَّل 13.

(أُفْتُوِّل pass.)

Forma *octavae* Conjugationis اِفْتَوْتَل 12.

(أُفْتُوتِل pass.) Dantur adhuc rariores e. g. formae *sextae* (vel potius *novae alicujus Conjugationis* indicia a sexta pari modo, ut octava a quinta descendentis): اِتْفَاتَل et *octavae* اِتْفَتَّل quarum exempla aliqua sunt in Michaelis Gramm. arab p. 127. §. 34. Neque enim conjugationum *compositarum* quartam classem inde nos effingere velimus.

2. *De discrimine significationis* per has Conjugationes generatim observare poteris: *a*) *Prima* Conj. actionem notat vel transitivam vel intransitivam *Intransitiva* plerumque *Cesre*, nonnunquam *Damma* habent sub *media* radicali. *b*) *Secundae* et *quartae* Conjugationis significationem plerumque exprimere poteris, si primae Conjug. significatui addas notiones: *fecit*, vel *sivit*. *c*) *Tertia* et *sexta* saepe notionem *reciprocandi* habent. *d*) Per *quintam* et *septimam* indicatur, *si quis id, quod secunda Conj. significat*, sibi *sinat fieri*. Eodem modo *octava* se habet ad *primam*. *e*) *Nona*

et

Schema Praeteriti Activi in Verbo regulari et Anomalis.

Dualis: Secunda persona communis.	Dualis: Tertia persona foem.	Dualis: Tertia persona masc.	Singularis: Prima persona communis	Singularis: Secunda persona foeminina	Singularis: Secunda persona masculina	Singularis: Tertia persona foeminina	Singularis: Tertia persona masculina	
قَتَلْتُمَا	قَتَلَتَا	قَتَلَا	قَتَلْتُ	قَتَلْتِ	قَتَلْتَ	قَتَلَتْ	قَتَلَ	forma eruditorum.
قَتَلْتُمَا	قَتَلْتَا	قَتَلَا	قَتَلْتْ	قَتَلْتْ	قَتَلْتْ	قَتَلَتْ	قَتَلْ	forma vulgaris.
مَدَدْتُمَا	مَدَّتَا	مَدَّا	مَدَدْتُ	مَدَدْتِ	مَدَدْتَ	مَدَّتْ	مَدَّ	geminatum.
قُلْتُمَا	قَالَتَا	قَالَا	قُلْتُ	قُلْتِ	قُلْتَ	قَالَتْ	قَالَ	Ain Waw.
سِرْتُمَا	سَارَتَا	سَارَا	سِرْتُ	سِرْتِ	سِرْتَ	سَارَتْ	سَارَ	Ain Jod.
غَزَوْتُمَا	غَزَتَا	غَزَوَا	غَزَوْتُ	غَزَوْتِ	غَزَوْتَ	غَزَتْ	غَزَا	Lam Waw.
رَمَيْتُمَا	رَمَتَا	رَمَيَا	رَمَيْتُ	رَمَيْتِ	رَمَيْتَ	رَمَتْ	رَمَى	Lam Jod.
رَضِيتُمَا	رَضِيَتَا	رَضِيَا	رَضِيتُ	رَضِيتِ	رَضِيتَ	رَضِيَتْ	رَضِيَ	Lam Jod.

Participia.	*Infinitivi.*		Pluralis: Prima persona communis	Pluralis: Secunda persona foeminina	Pluralis: Secunda persona masculina	Pluralis: Tertia persona foeminina	Pluralis: Tertia persona masculina	
قَاتِلٌ	قَتْلٌ		قَتَلْنَا	قَتَلْتُنَّ	قَتَلْتُمْ	قَتَلْنَ	قَتَلُوا	linguae eruditor.
قَاتِلْ	قَتْلْ		قَتَلْنَا	*) قَتَلْتُنْ	قَتَلْتُمْ	قَتَلْنْ	قَتَلُوا	linguae vulgaris.
مَادٌّ	مَدًّا		مَدَدْنَا	مَدَدْتُنَّ	مَدَدْتُمْ	مَدَدْنَ	مَدُّوا	geminatum.
قَائِلٌ	قَوْلًا		قُلْنَا	قُلْتُنَّ	قُلْتُمْ	قُلْنَ	قَالُوا	Ain Waw.
سَائِرٌ	سَيْرًا		سِرْنَا	سِرْتُنَّ	سِرْتُمْ	سِرْنَ	سَارُوا	Ain Jod.
غَازِي et غَازٍ	غَزْوًا		غَزَوْنَا	غَزَوْتُنَّ	غَزَوْتُمْ	غَزَوْنَ	غَزَوْا	Lam Waw.
رَامِي et رَامٍ	رَمْيًا		رَمَيْنَا	رَمَيْتُنَّ	رَمَيْتُمْ	رَمَيْنَ	رَمَوْا	Lam Jod.
			رَضِينَا	رَضِيتُنَّ	رَضِيتُمْ	رَضِينَ	رَضُوا	Lam Jod.

*) Etiam قَتَلْتُنَّ

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000052

Schema Praeteriti paſſivi in Verbo regulari et Anomalis.

Dualis Secunda perſona communis	*Dualis* Tertia perſona foemin.	*Dualis* Tertia perſona maſcul.	*Singularis* Prima perſona communis	*Singularis* Secunda perſona foemin.	*Singularis* Secunda perſona maſcul.	*Singularis* Tertia perſona foeminin.	*Singularis* Tertia perſona maſcul.	
قُتِلْتُمَا	قُتِلَتَا	قُتِلَا	قُتِلْتُ	قُتِلْتِ	قُتِلْتَ	قُتِلَتْ	قُتِلَ	forma eruditorum.
. . . .			Et ſic porro, ut Schema praeteriti activi				قُتِلْ	forma vulgaris.
مُدِدْتُمَا	مُدَّتَا	مُدَّا	مُدِدْتُ	مُدِدْتِ	مُدِدْتَ	مُدَّتْ	مُدَّ	geminatum.
. . . .					et ſic porro regulariter . .		أُثِرَ	Phe Eliph.
قِلْتُمَا	قِيلَتَا	قِيلَا	قِلْتُ	قِلْتِ	قِلْتَ	قِيلَتْ	قِيلَ	Ain Waw et Jod ſimul.
غُزِيتُمَا	غُزِيَتَا	غُزِيَا	غُزِيتُ	غُزِيتِ	غُزِيتَ	غُزِيَتْ	غُزِيَ	Lam Waw et Jod ſimul.
. . . .					et ſic porro regulariter		سُئِلَ . .	Hamzata Ain.
							هُنِئَ . .	Hamzata Lam.

Participia	*Infinitivi*	*Pluralis*					
مَقْتُولٌ	formantur per tertias perſonas futurorum, praefixo لِ	قُتِلْنَا	قُتِلْتُنَّ	قُتِلْتُمْ	قُتِلْنَ	قُتِلُوا	Linguae erudit.
مَقْتُول		. . . .			v. Schema praet. Activi.		linguae vulg.
مَمْدُودٌ		. . . .		etc.	مُدِدْنَ	مُدُّوا	geminat.
مَأْثُورٌ		. . . .			etc.	أُثِرُوا	Phe Eliph.
مَقُول ; مَسِير et مَسْيُور		قِلْنَا	قِلْتُنَّ	قِلْتُمْ	قِلْنَ	قِيلُوا	Ain Jod et Waw.
مَغْزُوّ ; مَرْمِيّ		. . . .		etc.	غُزِينَ	غُزِيُوا	Lam Waw et Jod.
مَسْؤُول		. . . .			etc.	سُئِلُوا	Hamzata Ain.
مَهْنُوء		. . . .			etc.	هُنِئُوا	Hamz. Lam.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000053

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000054

et *undecima* eſt *colorum.* *f) Decima* ſenſum *appetendi id, quod per I. Conj. indicatur*, infert. *Sed uſum linguae, liberum illum rerum ſuarum arbitrum, regulas haſce ſaepenumero contemnere, quivis facile ac vere divinabit.* Neque etiam quodvis verbum per omnes Conjugationes flectitur. Id quod Lexica docent.

3. *Quadrilitera* plerumque nonniſi *quatuor* habent Conjugationum formas

تَقَتْلَل 2. قَتْلَل 1.

اِقْتَلَلّ 4. اِقْتَنْلَل 3.

2. *De Formatione Praeteriti.*

4. Jam vero *hae formae Infinitivae* et triliterorum et pluriliterorum *in Aoriſto I.* ſeu Praeterito ſigna *perſonarum* recipiunt *a fine*, in *Aoriſto II.* ſeu Futuro *ab initio.* Quae ſigna a particulis perſonalibus, ex parte obſoletis, derivanda eſſe patet.

In Praeterito *ſecunda* perſona ſingularis ت habet a vocula انت *tu*, ſecunda pluralis تُم ab أَنْتُم *vos m.* تُنّ ab أَنْتُنّ *vos f.* prima pluralis نا a نَحْن *nos.* Olim fortaſſis vocula انا *ego* etiam plurale fuit, ut apud Chaldaeos. Tertia pluralis foem. قتلن terminationem ن debet voculae هنّ *illae.* Dualis a ſingulari formatus eſt. *Neſcio an ſeriori demum aetate?*

Huc igitur *Schemata Praeteritorum!*

3. *De Formatione Futuri.*

In Futuro (الفِعْل المُضارِع) formando obſervamus *primam ſingularem* recipere ا ab انا *ego*, *ſecundam* ت ab انت *tertiam* ي ab هو *ille*. Hoc enim Jod pro Vav poſitum eſt, quia و ponendum fuiſſet in ſyllaba compoſita. *Prima pluralis* habet ن a نحن *nos*, *ſecunda* ت ex انت *tu* et انتم *vos*, *tertia* Jod (pro و) retinet ex هُم. Vocula هم nimirum a ſing. هو primo هوم ſcribebatur.

In Praeterito ſi ſecunda ſyllaba habet Damma, hoc in Futuro manet. Ceſre vero plerumque tranſit in Phathha. Pro Phathha ſecundae Syllabae Praeteriti hic aut Damma ponitur praecipue, niſi ſit ante tertiam radicalem *gutturalem*, aut Ceſre. Saepe tamen idque inprimis prope gutturalem Phathha manet. In verbis *Lam* ي Phathha ſecundae radicalis (gutturalis) e Praeterito ſemper etiam in Futurum tranſit, ob eamque cauſam vel in verbis *Lam* و pro وُ ponitur يَ ut يَرْضَي pro يَرْضَو cf. p. 14. reg. II. 2.

Dualis / *Singularis*

Dualis: Secunda persona communis	Dualis: Tertia persona foem.	Dualis: Tertia persona masc.	Singularis: Tertia persona foeminina	Singularis: Tertia persona masculina	Singularis: Secunda persona foeminina	Singularis: Secunda persona masculina	Prima persona communis	
تُقْتَلَانِ	تُقْتَلَانِ	يُقْتَلَانِ	تُقْتَلُ	يُقْتَلُ	تُقْتَلِينَ	تُقْتَلُ	أُقْتَلُ	forma eruditorum.
تُقْتَلَانْ	تُقْتَلَانْ	يُقْتَلَانْ	تُقْتَلْ	يُقْتَلْ	تُقْتَلِينْ *)	تُقْتَلْ	أُقْتَلْ	forma vulgaris.
. . . . . .	. . . . . .	. . . . . .	. . . . . .	. . . . . .	. . . . . .	etc.	أُؤْثَرُ	Phe Eliph.
. . . . . .	. . . . . .	. . . . . .	. . . . . .	. . . . . .	. . . . . .	etc.	أُوسَرُ	Phe Je. **)
تُمَدَّانِ	تُمَدَّانِ	يُمَدَّانِ	تُمَدُّ	يُمَدُّ	تُمَدِّينَ	تُمَدُّ	أُمَدُّ	geminatum.
تُقَالَانِ	تُقَالَانِ	يُقَالَانِ	تُقَالُ	يُقَالُ	تُقَالِينَ	تُقَالُ	أُقَالُ	Ain Waw et Je.
. . . . . .	etc.	يُغْزَيَانِ	تُغْزَي	يُغْزَي	تُغْزَيْنَ	تُغْزَي	أُغْزَي	Lam Waw et Je.

Pluralis

Tertia persona foeminina	Tertia persona masculina	Secunda persona foeminina	Secunda persona masculina	Prima persona communis	
يُقْتَلْنَ	يُقْتَلُونَ	تُقْتَلْنَ	تُقْتَلُونَ	نُقْتَلُ	forma eruditor.
يُقْتَلْنْ	يُقْتَلُوا	تُقْتَلْنْ	تُقْتَلُوا	نُقْتَلْ	forma vulgaris.
. . . . . .	. . . . . .	. . . . . .	etc.	نُؤْثَرُ	Phe Eliph.
. . . . . .	. . . . . .	. . . . . .	etc.	نُوسَرُ	Phe Je.
. . . . . .	. . . . . .	. . . . . .	etc.	نُمَدُّ	geminatum.
يُقَلْنَ	يُقَالُونَ	تُقَلْنَ	تُقَالُونَ	نُقَالُ	Ain Waw et Je.
. . . . . .	. . . . . .	. . . . . .	etc.	نُغْزَي	Lam Waw et Je.

*) Fx analogia, etiam تُقْتَلِي et تُقْتَلْ dici, intelligitur.

**) Phe Waw plane regularia sunt in Euturis his.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000058

Formae Futurorum.

Paragogica	*Apocopata*	*Antithetica*	
	in Singulari		
أَقْتُلَنَّ	أَقْتُلْ	أَقْتُلَ	1.
تَقْتُلَنَّ	تَقْتُلْ	تَقْتُلَ	2.
تَقْتُلِنَّ	تَقْتُلِي	تَقْتُلِي	
تَقْتُلَنَّ	يَقْتُلْ	يَقْتُلَ	3.
تَقْتُلَنَّ	تَقْتُلْ	تَقْتُلَ	
	in Duali		
تَقْتُلَانِّ	تَقْتُلَا	تَقْتُلَا	2.
يَقْتُلَانِّ	يَقْتُلَا	يَقْتُلَا	3.
تَقْتُلَانِّ	تَقْتُلَا	تَقْتُلَا	
	in Plurali		
نَقْتُلَنَّ	نَقْتُلْ	نَقْتُلَ	1.
تَقْتُلُنَّ	تَقْتُلُوا	تَقْتُلُوا	2.
تَقْتُلْنَانِّ	تَقْتُلْنَ	تَقْتُلْنَ	
يَقْتُلُنَّ	يَقْتُلُوا	يَقْتُلُوا	3.
يَقْتُلْنَانِّ	يَقْتُلْنَ	يَقْتُلْنَ	

a) For-

A) Futurum *antitheticum.*

Ponitur *a*) post particulas *consequentiae* لِ, أَنْ, أَوْ, كَيْ *ut*, حَتَّى *donec*, إِذًا et إِذَنْ *tum vero*, فَ et وَ *ita, ut etiam.* *b*) Post لَنْ *non* et particulas compositas per لا e. g. لِأَنْ, لِكَيْ, كَيْلَا, لِكَيْلَا, أَلَّا et لِئَلَّا *c*) Interdum etiam post أَنْ *quod.*

In verbis *Lam* و et *Lam* ي hae ultimae radicales assumunt Phathha ut لَنْ يَغْزُوَ, لَنْ يَرْمِيَ nisi media rad. fuerit Phathhata: ut لَنْ يَرْضَى

B) Futurum *apocopatum.*

Ponitur *a*) post particulas vel *conditionem modumque* indicantes إِذْمَا *si*, إِذَا, إِنْ, مَتَى, أَيَّانَ, مَهْمَا *quoties*, كَيْفَمَا *quomodo*, ثُمَّ *tunc*, vel *imperativas*: ut لِ *ut*, *b*) etiam post particulas لَمْ et لَا *non* لَمَّا *nondum*, مَا *quid*, مَنْ et أَيٌّ *quis*, أَيْنَ, أَنَّى, حَيْثُمَا *ubi* *c*) in quavis apo-

Schema Futuri Activi in Verbo Regulari et Anomalis.

Imperativus *Pluralis*		*Dualis*	*Singularis*		*Pluralis* Tertia persona foeminin.	masculin.	Secunda Persona foeminin.	masculin.	Prima persona commun.	
أُقْتُلْنَ	أُقْتُلُوا	أُقْتُلَا	أُقْتُلِي	أُقْتُلْ	يَقْتُلْنَ	يَقْتُلُونَ	تَقْتُلْنَ	تَقْتُلُونَ	نَقْتُلُ	forma erudit.
أُقْتُلْنْ . . .	. . . .	. . .	. . .	. . .	يَقْتُلْنْ	يَقْتُلُوا	تَقْتُلْنْ	تَقْتُلُوا	نَقْتُلْ	forma vulg.
. . . . . .	. . .	. . . . . etc.		أُوصُلْ	. . . .	. . . .	. . . etc.	تَأْتِرُونَ	نَأْتِرُ	Phe Eliph.
. . . . . .	. . .	. . . . . etc.		أُوجُهْ	. . . .	. . . .	. . . .	. . . etc.	نَعِدُ	Phe Waw et Je.
أُمْدُدْنَ	. . etc.		مُدِّي	مُدَّ	. . . .	. . . .	. . . .	. . . etc.	نَمُدُّ	geminat.
قُلْنَ	قُولُوا	قُولَا	قُولِي	قُلْ	يَقُلْنَ	يَقُولُونَ	تَقُلْنَ	تَقُولُونَ	نَقُولُ	Ain Waw.
سِرْنَ	سِيرُوا	سِيرَا	سِيرِي	سِرْ	يَسِرْنَ	يَسِيرُونَ	تَسِرْنَ	تَسِيرُونَ	نَسِيرُ	Ain Je.
أُغْزُونَ	أُغْزُوا	أُغْزُوا	أُغْزِي	أُغْزُ	يَغْزُونَ	يَغْزُونَ	تَغْزُونَ	تَغْزُونَ	نَغْزُو	Lam Waw.
إِرْضَيْنَ	إِرْضَوْا	إِرْضَيَا	إِرْضَيْ	إِرْضَ	يَرْضَيْنَ	يَرْضَوْنَ	تَرْضَيْنَ	تَرْضَوْنَ	نَرْضَي	Lam Waw.
إِرْمِينَ	إِرْمُوا	إِرْمِيَا	إِرْمِي	إِرْمِ	يَرْمِينَ	يَرْمُونَ	تَرْمِينَ	تَرْمُونَ	نَرْمِي	Lam Je.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000061

Schema Futuri Activi in Verbo Regulari et Anomalis.

	Singularis: Prima persona communis	Singularis: Secunda persona mascul.	Singularis: Secunda persona foeminin.	Singularis: Tertia persona mascul.	Singularis: Tertia persona foemin.	Dualis: Tertia persona mascul.	Dualis: Tertia persona foemin.	Dualis: Secunda persona communis
forma eruditorum.	أَقْتُلُ	تَقْتُلُ	تَقْتُلِينَ	يَقْتُلُ	تَقْتُلُ	يَقْتُلَانِ	تَقْتُلَانِ	تَقْتُلَانِ
forma vulgaris.	أَقْتُلْ	تَقْتُلْ	تَقْتُلِينْ (*	يَقْتُلْ	تَقْتُلْ	يَقْتُلَانْ	تَقْتُلَانْ	تَقْتُلَانْ
Phe Eliph.	أَثِرُ	تَأْثِرُ	etc.					
Phe Waw et Je.	أَعِدُ (**	تَعِدُ	etc.					
geminatum.	أَمُدُّ	تَمُدُّ	تَمُدِّينَ	etc.				
Ain Waw.	أَقُولُ	تَقُولُ	تَقُولِينَ	يَقُولُ	تَقُولُ	يَقُولَانِ	تَقُولَانِ	يَقُولَانِ
Ain Je.	أَسِيرُ	تَسِيرُ	تَسِيرِينَ	يَسِيرُ	تَسِيرُ	يَسِيرَانِ	تَسِيرَانِ	تَسِيرَانِ
Lam Waw.	أَغْزُو	تَغْزُو	تَغْزِينَ	يَغْزُو	تَغْزُو	يَغْزُوَانِ	تَغْزُوَانِ	تَغْزُوَانِ
Lam Waw.	أَرْضَي	تَرْضَي	تَرْضَيْنَ	يَرْضَي	تَرْضَي	يَرْضَيَانِ	تَرْضَيَانِ	تَرْضَيَانِ
Lam Je.	أَرْمِي	تَرْمِي	تَرْمِينَ	يَرْمِي	تَرْمِي	يَرْمِيَانِ	تَرْمِيَانِ	تَرْمِيَانِ

*) Etiam تَقْتُلِي et تَقْتُلْ

**) Si media non est Cesrata, habet formas: يَوْجَلُ ,يَاجَلُ ,يِيْجَلُ vel يِيجَلُ verba Phe Je habent أُوسِرُ Imper. أُوسِرْ

cf. p. 42. nro. 1.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000063

apodoſi, quae poſt conditionem aliquam ponitur, ut أَنْصُرْنِي أَنْصُرْكَ *juva me*, (tum) *te juvabo*. Attamen ſi verbum conditionem indicans in Praeterito poſitum eſt, liberum relinquunt Grammatici, ſive apocopen adhibeas ſive negligas. Si utrumque verbum in *Futuro* poſitum eſt, et *prius* Apocopen *poteſt* pati. Sed omnino de his ſubtilioribus Grammaticorum ſcitis librarii *vel in Corano exarando* minus ſoliciti ſunt. V. Exempla in *Michaelis Gramm. arab.* p. 139.

2. Verbum كَانَ in futuro apocopato ſuum ن omittere poteſt, ut إِنْ أَكُ pro إِنْ أَكُنْ

3. In verbis *concavis* media و et ي excidit. v. p. 13. ad literas *A. b.*

4. In verbis *Lam Waw* et *Lam Jod* و et ي *radicalia* plerumque abjiciuntur, ut لَمْ يَرْضَ, لَمْ يَغْزُ, لَمْ يَرْمِ.

C) Futurum *paragogicum.*

1. ن per paragogen additum ſubinde non theſchdidatur. Tum appellatur *paragoge levis*.

2. Ponit *paragogen* vel *levem* vel *gravem* affectus e. g. interrogantis, imperantis, optantis, aſſeverantis.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000065

Interdum scribitur omisso ن per ا cum *nunnatione*, ut لَيَكُونًا Sur. XII, 32. لَنَسْفَعًا pro لَنَسْفَعَنْ XCVI, 15.

Paragoge *levis* in Duali et foemininis Pluralibus usitata non est.

4. *De Imperativis.*

1. Vocalis *mediae* radicalis eadem est, quae in Futuro. Quae si fuerit vel Phathha vel Cesre, ا initiale pronunciatur per Cesre. Unde fit, ut in verbis *Phe Eliph* et *Waw* prima radicalis ا tum *post Cesre* transeat in ي ut إِيثَرْ ab أَثَرَ *maluit* et إِيجَلْ a وَجِلَ *timuit* — cf. p. 12. nro. 3. a). —

2. Si *media* radicalis eorundem verborum *dammatur*, interdum ا et rad. et formativum abjiciunt, ut خُذْ ab أَخَذَ *accepit*, عِدْ pro إِوْعِدْ

3. Eadem verba etiam, si Phathha super media *ob gutturalem vel* ر, pro Cesre habent, primam radicalem abjiciunt, ut قَعْ a وَقَعَ *cecidit*. ذَرْ a وَذَرَ *sivit*.

4. ا illud

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000066

Tabula Futurorum et Imperativorum Activorum a) Triliterorum.

Collatis p. 22. 23. 35. 37.

أُقَاتِلُ	3.	أُقَتِّلُ	2.	أُقْتِلُ	4.	Fut.
قَاتِلْ		قَتِّلْ		أَقْتِلْ		Imp.
أَتَقَاتَلُ	6.	أَتَقَتَّلُ	5.	أَنْقَتِلُ	7.	Fut.
تَقَاتَلْ		تَقَتَّلْ		اِنْقَتِلْ		Imp.
أَقْتَوْتِلُ	12.	أَقْتَتِلُ	8.	أَقْتَلُّ	9.	Fut.
اِقْتَوْتِلْ		اِقْتَتِلْ		اِقْتَلِلْ		Imp.
أَقْتَوِّلُ	13.			أَسْتَقْتِلُ	10.	Fut.
اِقْتَوِّلْ				اِسْتَقْتِلْ		Imp.
				أَقْتَالُّ	11.	Fut.
				اِقْتَالِلْ		Imp.

b) *Quadriliterorum.*

أَقْتَنْلِلُ	3.	أَتَقَتْلَلُ	2.	أُقَتْلِلُ	1.	Fut.
اِقْتَنْلِلْ		تَقَتْلَلْ		قَتْلِلْ		Imp.
				أَقْتَلِلُّ	4.	Fut.
				اِقْتَلْلِلْ		Imp.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000067

Passivorum a) *Triliterorum.*

أُفَاتَلُ 3.	أُفَتَّلُ 2.	أُفْتَلُ 4.
أُتَفَاتَلُ 7.	أُتَفَتَّلُ 5.	أُنْفَتَلُ 7.
أُفْتَوْتَلُ 12.	أُفْتَتَلُ 8.	abest. 9.
أُفْتَوَّلُ 13.		أُسْتَفْتَلُ 10.
		abest. 11.

b) *Quadriliterorum.*

أُفْتَنْلَلُ 3.	أُتَفَتْلَلُ 2.	أُفَتْلَلُ 1.
		أُفْتَلَلُّ 4.

Praeterita vero Passivorum Quadriliterorum sunt:

أُفْتُنْلِلَ 3.	تُفُتْلِلَ 2.	فُتْلِلَ 1.
		أُفْتُلِلَّ 4.

4. ا illud initiale, mere formativum, excidit interdum post Praefixa و et ف

5. Imperativus etiam Paragogen interdum suscipit vel gravem vel levem v. p. 41. reg. C. 1. Si Paragoge accedit in Verbis *Lam* و et Lam ي *radicalis tertia* alias omissa *redit*, ut اُغْزُونَّ, اِرْمِينَّ, اِرْضَيْنَّ

5. *Observationes ad Verba Anomala.*

A) *ad Geminata.*

1. De litteris Geminatis *universe* observandum, eas, altera elisa, per Teschdid compendiosius scribi, si *posterior earum vocalem habet*. Sic مَدَّ pro مَدَدَ, يَمُدُّ pro يَمْدُدُ Eadem ratione in IX. Conj. اِفْتَرَّ pro اِفْتَرِرُ Sin vero *posterior geminata vocali cassa gezmatur*, cessat ista contractio ac compendium scribendi per Teschdid.

2. Prior geminatarum, quae eliditur, in primam radicis syllabam, si gezmata est, *suam* vocalem retrorsum transfert: يَعَضُّ pro يَعْضَضُ, يَفِرُّ pro يَفْرِرُ

3. In *Praeteritis* si media radicalis geminata vel Damma habet vel Cesre, hae vocales redeunt, quotiescunque litera illa geminata exprimitur: مَسِسْتُ a مَسَّ pro مَسِسَ

B) *ad Hamzata.*

1. Anomaliae eorum pendent a regulis in literas اوي influentibus.

2. Quae verba Hamzata *primae* radicalis Imperativis ا abjiciunt, ut خُذْ, كُلْ, مُرْ (cf. p. 42. de Imperativis reg. 2.) habent tamen, quamquam raro, etiam أُؤْمُرْ, أُؤْكُلْ, أُؤْخُذْ, et eliso post و et ف praefixa ا prosthetico e. g. فَأْمُرْ, وَأْمُرْ

3. *Hamzata Ain* nonnunquam formantur ut *quiescentia Ain.* سَالَ pro سَأَلَ, يَسَالُ pro يَسْأَلُ, سَلْ pro اِسْأَلْ

C) Ad Quiescentia *Ain Je et Waw.*

1. قَالَ fit ex formis قَوَلَ, قَوِلَ et قَوُلَ, سَارَ vero ex سَيَرَ, et سَيِرَ An etiam forma سَيُرَ extet, dubitat *Gr. Erpenio-Schultens.* p. 93.

Si

Si excidit و et ي ob tertiam rad. gezmatam, vocalem ſibi ſimilem in primam radicalem transmittunt. Hinc Damma in قُلْتُ Ceſre in سِرْتُ

2. *In Conjugatione IV. VII. VIII. X.* eadem eſt *utriusque* hujus claſſis verborum formatio, quae regitur a duabus obſervationibus ſupra allatis, nimirum p. 15. reg. II. 1. et p. 13. reg. B. I. 1. dummodo priori regulae haec adjicias: Ut و *Ceſratum* in ي tranſeat, و ut ي vocalem *ſuam* in antecedentem literam, *ſi quidem ipſa gezmata fuit*, transfert et ſic ambo in vocalibus analogis quieſcunt. أُقْيِلُ (Fut. act. IV. Conj.) inde fit pro أُقْوِلُ

3. In *reliquis* Conjugationibus literis اوي anomalias gignendi locus non eſt. II. Conj. قَوَّلَ, سَيَّرَ, III. قَاوَلَ, سَايَرَ et ſic porro.

4. Quaedam Verba Ain Waw vel Je regulariter omnino flectuntur, vt عَوِرَ *monoculus fuit*, *Ft.* يَعْوَرُ, *Imp.* اِعْوَرْ *Partic.* عَاوِرٌ IV. Conj. أَعْوَرَ et ſic porro. Sic etiam صَيِدَ *venatus eſt.* etc.

5. Alia Verba ſunt, quae in I. Conj. imperfecta, in IV. vero modo perfecte, modo ανομαλως flectun-

 tur,

tur, ut راح *quievit* in IV. Conj. habet أَرَاحَ et أَرْوَحَ, غام IV. Conj. أَغَامَ et أَغْيَمَ *nubilum habuit coelum.*

6. Saepissime Concava و in X. Conjug. flectuntur regulariter.

7. In Anomalis his non silenda est forma verbi negativi ليس (לא יש) Est vero haec:

Singularis.

foemin.	mascul.	
لَيْسَتْ	لَيْسَ	3.
لَسْتِ	لَسْتَ	2.
	لَسْتُ	1.

Dualis.

لَيْسَتَا	لَيْسَا	3.
	لَسْتُمَا	2.

Pluralis.

لَسْنَ	لَيْسُوا	3.
لَسْتُنَّ	لَسْتُمْ	2.
	لَسْنَا	1.

Schema

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000072

Schema Verborum Ain Waw et Jod in Conjugationibus reliquis IV. anomalis.

Infin.	*Part.*	*Imp.*	*Fut.*	*Praet.*	
*) إِقَالَة	مُقِيل	أَقِلْ	أُقِيلُ	أَقَالَ	IV.
	مُقَال		أُقَالُ	أُقِيلَ	pass.
اِنْقِيَال	مُنْقَال	اِنْقَلْ	أَنْقَالُ	اِنْقَالَ	VII.
	مُنْقَال		أُنْقَالُ	أُنْقِيلَ	pass.
اِقْتِيَال	مُقْتَال	اِقْتَلْ	أَقْتَالُ	اِقْتَالَ	VIII.
	مُقْتَال		أُقْتَالُ	أُقْتِيلَ	pass.
اِسْتِقَالَة	مُسْتَقِيل	اِسْتَقِلْ	أَسْتَقِيلُ	اِسْتَقَالَ	X.
	مُسْتَقَال		أُسْتَقَالُ	أُسْتُقِيلَ	pass.

Ad

*) Infinitivus IV. Conjugationis est pro إِقْوَال , Inf. Xae pro اِسْتِقْوَال Scilicet ex reg. II. 2. pag. 15. illa forma in إِقَال haec in اِسْتِقَال transit. Terminatio foem. vel arbitrarie vel ad differentiam a Praeterito indicandam accessit.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000073

D) *Ad Verba Lam Waw et Je.*

1. Ex tribus formis originariis *Lam Waw*

a) غَزَوَ b) غَزِوَ, c) غَزُوَ

existunt sec. regulas literarum اوي

a) غَزَا b) غَزِيَ c) غَزُوَ

Secundae exemplum est رَضِيَ *gratum habuit, tertiae* سَرُوَ *potitus fuit.*

2. Ex tribus formis originariis *Lam Je*

a) رَمَيَ b) رَمِيَ c) رَمُيَ

existunt iisdem ex canonibus

a) رَمَى b) رَمِيَ c) رَمِيَ

Formae رَمِيَ possunt igitur 1) *vel* a verbo *Lam Waw vel* ab alio *Lam Je* descendere 2) si a verbo *Lam Je* derivantur, mediam *jam* ab origine Cesratam *jam* Dammatam supponunt; *id quod in significationem ipsam non raro influit atque ad dignoscendas diversas radices, quas Lexica saepe promiscue confundunt, magnopere valet.*

3. Ean-

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000074

3. Eandem ob cauſam non ſilenda eſt *tertia* claſſis formarum originariarum

a) غَزَأَ b) غَزِأَ c) غَزُأَ

quae vero ſecundum canones اوي tranſit in

a) غَزَا b) غَزِيَ c) غَزُوَ

adeoque 1) formae غَزَا et غَزُوَ ad verbum, vel *Lam Waw* et *Lam Eliph* pertinere poſſunt. Unde rurſus diverſitati ſignificationis in forma, *ut videtur*, plane eadem locum dari intelligimus. 2) Forma غَزِيَ in flectionibus jam ſub forma رَضِيَ jam ſub alia رَضَيَ latere videtur. De Quieſcentibus *Lam Eliph* et Syra Dialectus et parallelum ה *quieſcens* Hebraeorum abunde teſtatur.

4. Forma غَزُوَ ſuum و quoties per regulas اوي fieri poteſt, retinet, ut forma رَضِيَ ſuum ي Hinc 3. perſ. foem. Praet. سَرُوَتْ 3. perſ. f. dual. سَرُوَتَا

5. Praeteriti *a*) *Phathha* in *Futuro mediae radicali* — verbi *Lam Waw* dat Damma, verbi *Lam Je*

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000075

Cesre, nisi maneat ob gutturalem, ut يَرْعَى b) *Damma* Praeteriti etiam in Futuro c) pro *Cesre* ponitur Phathha.

6. *Ultima radicalis Futuri* ubique (excepta forma *antithetica*, ubi per Phathha enunciatur) quiescit. In forma *apocopata* adeo omittitur.

7. *Ultima radicalis Participii* I. Conjugationis, *quoties Cesre penultimae nunnatur*, non scribitur.

E) *Ad verba dupliciter imperfecta.*

Flectuntur quidem haec verba ad easdem regulas, quae e Schematibus imperfectorum colligi possunt. Sed comparatio illa cum sine dispendio temporis promtaque exercitatione fieri non possit tabula hac proposita molestiae quid tollitur. Verbum رَأَى unicum est sui generis, ء post ر gezmatum elideas, quod tamen apud Poetas nonnunquam tenet, ubi et Imp. legitur إِرْأَ vel إِرْأَي Alia id genus verba non nisi in IV. Conjug. أ medium *possunt* abjicere.

Verba

Verba dupliciter Imperfecta.

Infinit.	Partic.	Imperat.	Futur.	Praeter.
أَوْبًا	آيِبٌ	أُبْ	يَؤُوبُ	آبَ
سَوَاءً	سَآئٍ	سُؤْ	يَسُوءُ	سَآءَ
جَيْئَةً	جَآئٍ	جِئْ	يَجِيءُ	جَآءَ
إِتْيَانًا	آتٍ	إِيتِ	يَأْتِي	أَتَى
نَأْيًا	نَآءٍ	إِنْأَ	يَنْأَى	نَأَى
رَأْيًا	رَآءٍ	رَ et رَهْ	يَرَى	رَأَى
وَقْيًا	وَاقٍ	قِ et قِهْ	يَقِي	وَقَى
وَجْيًا	وَاجٍ	إِيجَ	يَوْجَى	وَجِيَ
شَيًّا	شَاوٍ	إِشْوِ	يَشْوِي	شَوَى
قُوَّةً	قَاوٍ	إِقْوَ	يَقْوَى	قَوِيَ
حَيَوةً	حَايٍ	إِحْيَ	يَحْيَا	حَيِيَ
أَيًّا	آوٍ	إِيوِ	يَأْوِي	أَوَى
وَأْيًا	وَآءٍ	إِ et إِهْ	يَئِي	وَأَى

8. Sche-

6. Schema verborum Quadriliterorum.

Passiva	*Activa.*		
Futurum	*Imper.*	*Fut.*	
أُدَحْرَجُ	دَحْرِجْ	أُدَحْرِجُ	1.

Et ſic per reliquas tres Quadriliterorum Conjugationes (quarum *Participia* Activa et Paſſiva v. p. 23. *Praeterita* vero p. 37. nro. 3.) *Futura activa* omnia in penultima Cesre *Futura paſſiva* et *Praeterita activa* Phathha habent. Litterae ſerviles initiales in *utroque Futuro*, et Activo et Paſſivo, dammantur.

Nomina actionis ſ. Infinitivi *primae* Conjugationi reſpondentes habent has potiſſimum formas دَحْرَجَ (دَحْرَجَةً) et دِحْرَاجًا

7. Schema reliquarum XII. Conjugationum.

Paſſiva	*Activa*		
Futur.	*Imper.*	*Futur.*	
أُقَتَّلُ	قَتِّلْ	أُقَتِّلُ	II.
أُقَاتَلُ	قَاتِلْ	أُقَاتِلُ	III.
أُقْتَلُ	أَقْتِلْ	أُقْتِلُ	IV.
أُتَقَتَّلُ	تَقَتَّلْ	أَتَقَتَّلُ	V.

Paſſiva

Passiva	*Activa*		
Futur.	*Imper.*	*Futur.*	
أُتَقَاتَلُ	تَقَاتَلْ	أَتَقَاتَلُ	VI.
أُنْقَتَلُ	اِنْقَتِلْ	أَنْقَتِلُ	VII.
أُقْتَتَلُ	اِقْتَتِلْ	أَقْتَتِلُ	VIII.
Formari nequit	اِقْتَلِلْ	أَقْتَلُّ	IX.
أُسْتَقْتَلُ	اِسْتَقْتِلْ	أَسْتَقْتِلُ	X.
Formari nequit	اِقْتَالِلْ	أَقْتَالُّ	XI.
أُقْتَوْتَلُ	اِقْتَوْتِلْ	أَقْتَوْتِلُ	XII.
أُقْتَوَّلُ	اِقْتَوِّلْ	أَقْتَوِّلُ	XIII.

1. Primae Conjugationis *flexionem finalem* omnes reliquae sequuntur.

2. *Praeterita* et Activa et Passiva exhibentur jam p. 35. 36. *Participia* vero p. 22. 23. *Imperativi passivi* non formantur.

3. Conj. V. et VI. in *secundis* personis ت servile *formativum* ob alterum ت, quod habent, characteristicum plerumque non assumunt. تَكَسَّرُ pro تَتَكَسَّرُ Formae *per vocales* a similibus in Futuris Conj. II. III. discernendae!

 4) In

4. In Conjugationibus IX. et XI. literae ultimae geminatae legem de literis geminatis univerſalem quam dedimus p. 43. reg. 1. ſequuntur, ut Teſchdid ceſſante duae literae duplices reſolvantur, quoties ultima earum gezmanda occurrit. Sic 3. perſ. m. إِصْغَرَّ 2. perſ. m. vero إِصْغَرَرْتَ foem. إِصْغَرَرْتِ etc. In Futuro Apocopato tamen eſt ipſis triplex forma, aeque ac in Imperativo:

أَصْغَرِرْ أَصْغَرَّ أَصْغَرِّ *Fut.*

إِصْغَرِرْ إِصْغَرَّ إِصْغَرِّ *Imp.*

8. *Praefixa Verborum.*

أَ interrogativum, *an?* et *utrum?* ſi, qui rogatur, propius abeſt.

ب Nonniſi in lingua *vulgari* etiam verbis praefigi poteſt, v. Callenbergica Colloquia in Chreſtomathia Hirtiana p. 541. مَا بَقْدِرْ pro مَا بَأَقْدِرْ *non poſſum* p. 542. بْتَعْمَلْ *ages.*

سَ in futuris, quae tempus futurum vere intelligi indicant. A سوف *deinde.*

ق hebr.

فَ (hebr. אַף) etiam Nominibus praefigitur. Notat *et* atque *apodosin quamcunque*; Si *stricte* sumitur: *et consequenter*. . .

لِ (ab إلى) ante futura: *Ut*. Si antecedit praefixum aliud, gezmatur. فَلْيَتَوَكَّلْ *ut vero confidat*.

لَ ante verba, quae apodosin *affirmativam* faciunt, etiam ante nomina, si verbum in apodosi nullum exprimitur. Denique sine omni emphasi pleonastice. Futuris, quibus praefigitur, Praeteriti significationem affert. لَيَفْعَلُ *facit*.

وَ *Et*. v. supra.

9. *Schema Suffixorum*. (متّصلة)

A) *In Verbis*.

lingua cultiori		lingua vulg.
قَتَلَنِي	occidit *me*	قَتَلْنِي
قَتَلَنَا	— *nos*.	قَتَلْنَا
قَتَلَكَ	— *te* masc.	قَتَلَكْ
قَتَلَكِ / قَتَلَكِي	— *te* foem.	قَتَلَكِ

lingua cultiori		lingua vulg.
قَتَلَكُمْ	occidit *vos* maſc.	قَتَلْكُمْ
قَتَلَكُنَّ	— *vos* foem.	et ſic porro.
قَتَلَكُمَا	— *vos duos.*	
قَتَلَهُ	— *illum.*	
قَتَلَهَا	— *illam.*	
قَتَلَهُمْ	— *illos.*	
قَتَلَهُنَّ	— *illas.*	
قَتَلَهُمَا	— *illos duos.*	

1. Tertia pluralis ا ſervile abjicit قتلوني occiderunt me, ſecunda و aſſumit قَتَلْتُمُونِي occidiſtis me.

2. Si plura Suffixa uni formae ſubjunguntur affixum *primae* perſonae propius abeſt ab illa, quam affixum ſecundae, et ſic porro.

3. Pro ـني interdum invenitur ن ut أنْصُرُونِ adjuvate me.

4. In lingua *vulgari* dicitur يِقْتُلَكْ *occidet te maſc.* يِقْتُلِكْ *occidet te foem.* In reliquis flexionibus *ultima* ſyllaba fut. manet *compoſita.*

B) *In*

B) *In Nominibus*

quae, ut Suffixum recipiant, ن *casuum* tollunt, in foemininis ت pro ة finali scribunt, idem observatur Suffixorum Schema, his exceptis:

1. ي saepissime adhibetur, pro ني

2. ي enunciatur per يّ si suffigitur voci in unam e literis اوي desinenti, ut خَطَايَايَ *peccata mea*, غُلَامَيَّ a غُلَامَيْنِ *duorum puerorum meorum* مُسْلِمِيَّ a مُسْلِمُونَ *fidelium meorum*.

3. هُ, هُمْ, هُمَا, هُنَّ, post Cesre aut ي, pro Damma habent Cesre, ut عَلَيْهِ, بِهِمَا —

4. Praef. لِ cum affixis (praeter ي ubi لِي) habet Phathha: لَهُ

Generatim

1. ي finale quiescens in Phathha permutari *potest* cum ا ut رَمَاهُ et رَمَيهُ *jecit eum* فَتَاهُ et فَتَيهُ *puer ejus.*

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000083

2. Vocula إِيَّا recipit ſuffixa, ſeparatim ponenda, ut hebr. את

3. Aliqui addunt ي in fine *ſecundae* perſonae ſing. *foem.* ad diſtinctionem a maſc. *dum ſcribunt ſine vocalibus*, ut إِيَّاكِي —

Obſ. Pronomina et Particulae, quae ſeorſim poni ſolent, pars Lexici ſunt.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000084

Caput Quintum
SYNTAXIS.

1. *De Nomine.*

I. *Adverbia* exprimuntur per Substantiva, *jam* in secundo casu posita, *jam* per ب praefixum aut على, من, الى distincta. إِلَى دَاخِلٍ *intra* إِلَى الآنَ *hactenus.*

II. Vocula غَيْر utuntur ut α privativo: غَيْرُ مَنْطُوقٍ وَغَيْرُ مُتْقَنَةٍ ἀοϱατος και ἀκατασκευαςος.

Rectio Casuum.

III. *Secundo* Casu, praeter eas causas, quae jam dictae sunt p. 30. nro. 4. et p. 33. de و pro مَعَ *cum* posito, ponuntur *a*) Nomina, ubi Latine *tanquam*, vel: *quoad* poneres, quae statum subjecti designant شَدُّوا فُرْسَانًا *invadunt ut equites*, تَفَقَّأَ شَحْمًا *rupit ille prae pinguedine*, *b*) inprimis post verba *Substantiva*, ac verba *nominandi*, *sentiendi*, *opinandi*, *videndi*, *sciendi*: هُوَ صَيَّرَ نَصْرَانِيًّا *ille factus est Christianus.* يُسَمَّى مُحَمَّدًا

is

is nominetur Muhammed. عَلِمْتُ زَيْدًا قَايِمًا *Scio, Zaïdum surgere.*

V. In quaestionibus, *quot? quando? quam procul? quanti?* etiam Particulae ut Nomina casum secundum habent: رِبْعًا sc. يَوْمًا *quarto die.* Idem adverbialiter ponitur شَرًّا *male* — (quorsum pertinet Infinitivus verbo junctus قَالَ قَوْلًا) et in mensuratis (e. g. قَفِيزٌ شَعِيرًا *semimedimnus hordei*, رَطْلٌ زَيْتًا *libra olivarum.*) ac ponderatis.

V. Post سِوَي, سُوَي et سَوَاءٌ *praeter* necessario ponitur secundus casus. Post alia nomina similia حَاشَا, عَدَا, خَلَا indifferenter aut secundus, aut tertius Casus poni potest. *Giarum. ed. Erpen.* p. 81.

VI. *Secundum* casum etiam poscunt interjectiones رُوَيْدَ *differ*, بَلْهَ *sine* (imperative) دُونَكَ *accipe*, عَلَيْكَ *adhaere* e. g. عَلَيْكَ زَيْدًا *adesto Zaido.* v. Librum centum regentium ed. Erpen. p. 144. Idem fit masculinis post interjectiones: نِعْمَ

o quam

o quam bonum! et بِئْسَ *o quam malum*, nisi sequens nomen habeat ال articulum. Tum enim in masculinis quoque (ut universe fit in foemininis) habet primum casum sine Nunnatione. ib. p. 155.

VII. Praedicatum ad verbum كان ponitur, in secundo casu: كان زيدٌ قايمًا Verbum كان imitantur alia id genus verba, ut لَيْسَ *non est*, مَا زَالَ *non cessavit*. مَا انْفَكَّ et مَا بَرِحَ *non destitit esse*, مَا فَتِيَ *non defecit*, مَا دَامَ *aliquamdiu fuit*, أَمْسَى *sero ivit*, بَاتَ *nocte fuit*, ظَلَّ *die fuit*, أَصْبَحَ *mane fuit*, أَضْحَى *meridie fuit*. صَارَ *factus est*. Idem efficiunt مَا et لا si sunt pro لَيْسَ ut مَا زَيْدٌ قايمًا

VIII. Infinitivus etiam, si *modum finem*que indicat, in secundo casu ponitur. قَامَ إِجْلَالًا *surrexit ad honorandum*.

VIIII. *Tertius* casus eas praeter causas, quae pag. 30. nro. 4. anticipantur, ponitur in comparationibus: أَفْضَلُوا آلنَّاسِ *meliores hominum* i. e. optimi; etiam, si patiens nectitur agenti ضَارِبُ زَيْدٍ

 per-

percutiens Zaidi i. e. Zaidum. Quid? quod si passivo jungitur quaedam alia rei determinatio: مَضْرُوبُ الظَّهْرِ *percussus dorsi.* حَسَنُ وَجْهِهِ *pulcer faciei*, i. e. *quoad faciem.*

X. Post Pronomen أَيٌّ ponitur *tertius* Casus. أَيُّ كِتَابٍ

Sic et vox كُلٌّ quia Substantiva est, tertium casum postulat, nec non غَيْرُ *praeter*, et similes.

XI. Alloquuntur plerumque se invicem in secunda persona. Urbanitatis tamen est, nomen ejus, quem coram alloquuntur, ipsum in *tertia* persona sermoni implicare.

XII. *a*) Articulo si junctus aut aliunde determinatus (e. g. nomen proprium) est *Vocativus* habet *primum* Casum sine Nunnatione. *b*) Indeterminatus vero, vel in regimine positus etc. in *secundo* casu ponitur et *nunnatur*, cum Adjectivo suo, si quod *sequitur*. *c*) Adjectivum Vocativo in *Damma* terminato junctum vel Damma, vel Phathha habere potest. v. *Guadagnoli.* *d*) In *Cesre* Vocativus terminari *videtur*, vel intercedente لِ v. p. 33. يَا لَزَيْدٍ vel omisso forte ي suf-

fixo-

fixo. Sic mihi explico أُمَّتِ يَـا pro يَا امتي o *mater mea.* cf. *Meninski.* p. 144.

De Articulo.

XIII. *Articulus* omittitur *a*) ante Substantivum, quod cum Adjectivo efficit denominationem propriam: بَيْتُ ٱلْمُقَدَّسِ *idem quod: Hierosolyma.* *b*) ante Adjectivum, si post verbum كان est praedicati loco. Cf. praeterea p. 33.

De Pronomine relativo.

XIV. Pronomen relativum الذي saepissime omittitur. زَيْدٌ ٱلْعِلَامُ أَخُوهُ Zaid, *cujus* frater est doctus. Ubi notes, *a*) praedicatum poni post hanc ellipsin *ante* subjectum. Quid? quod *b*) casum nominis sequitur ante omissum pronomen siti sive masc. sive foem. زَيْدٌ ٱلْجَمِيلَةُ زَوْجَتُهُ Zaidi, cujus uxor pulcra est ٱلزَّيْدَيْنِ ٱلْجَمِيلَةِ نِسْوَاهُمْ *Zaidos, quorum* pulcrae sunt uxores. Etiam si praedicatum illud in plur. fracto et sine ال ponatur: رِجَالًا جِمَالًا نِسْوَاهُمْ *viros, quorum pulcrae sunt uxores.*

XV. Subſtantivum, quod regitur a Participiis et Adjectivis vel Paſſivis vel Intranſitivis, triplici modo poſt hanc ellipſin voculae الذي poni poteſt:

رَجُلٌ أَبْيَضُ أَسْنَانُهُ

— أَبْيَضُ أَسْنَانِهِ

— أَبْيَضُ سِنًّا

homo, cujus albi ſunt dentes — albus dentibus — et albus dentes. Sic رَجُلٌ مَضْرُوبُ ٱلْأَبِ — مضروبُ ٱلْأَبَا et أَبُوهُ *vir percuſſus patre — percuſſus* (quoad) *patrem — qui* (i. e. cui) *percuſſus pater ejus.*

XVI. Pronomen *relativum* ٱلَّذِي *qui*, raro, ponitur cum Praefixo *in caſu obliquo.* Pro بِٱلَّذِي *in quo*, dicitur بِهِ . . . . الذي ut hebr.

2. De Verbo.

I. Multa verba vel ex originaria, quam habent, ſignificatione vel ex uſu jungunt nominibus particulas ل, إلي, عن, من, ب, في, علي, ad quas attendere non eſt, ut fere videtur nonnullis, arbitrio cujusvis relictum. Quid? quod particulas illas

illas vel ante ſententias integras, quae nominum loco ſunt, ponunt : . . . لَا أَقْدَرْ عَلَيَّ أَنْ أَقُولُ *non poſſum dicere.*

II. In Verbis quae Conjugationes uſitatae ſint, quibusque ſignificationibus hae, id quod crebro fit, a norma ſupra p. 36. explicata recedant lexica doceant neceſſe eſt.

De ſignificatione Temporum.

III. *Praeteritum* antecedente verbo كَانَ ſenſum *Plusquamperfecti*, *Futurum* vero ſenſum *Imperfecti* tunc induit. *Optativus* et *Subjunctivus* per additas particulas لَو, أنْ *ſi*, اذا *cum* etc. exprimuntur.

IV. In *apprecationibus* et *imprecationibus* tertia perſona Praeteriti pro Imperativo adhibetur. Sic nominato Imperatore addunt: خُلِّدَتْ خِلَافَتُهُ *perenne eſto ejus imperium.* Deum nominant hoc modo: اللّه جل وعلا *Deus, qui glorioſus ſit et excelſus*, et tum e. g. pergunt : فَرَّجَ غُمَّكَ *detergat moerorem tuum.*

V. Poſt لَمْ *non*, لَمَّا *nondum*, *Futurum* habet ſenſum Praeteriti, poſt ما *non*, *Praeſentis.*

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000091

VI. Post سَوْفَ, سَوْ, سَيْ *Futurum* propriae significationis tenax est, etiam in negationibus post لا *non* et post particulam *fortius* negantem لَنْ

VII. Infinitivus *absolutus* seu *nomen actionis* jungitur Verbo augendae significationis causa قَتَلَهُ قَتْلاً

3. *Anomaliae Generis et Numeri in Nominibus et Verbis.*

I. Nomina quaedam desinentia in ة sensu fiunt masculina: ut خَلِيفَة *successio* i. e. *successor* Muhammedis عَلاَّمَة *eruditio* i. e. *eruditus*, vid. *Gjarumia* Erpen. p. 2. Idem fit, ubi nomina *regionum* pro *incolis* ponuntur.

II. Pro neutris plerumque foeminina adhibentur.

III. *Subjectum* enunciationis seu Nominativus sequitur verbum. Rarius antecedit, inprimis sicubi ad plura enunciata extenditur, explicandum fere per: *quod ad . . . attinet.*

IV. Si subjectum in Nominativo ponitur *ante* Verbum, convenire debet hoc cum illo in *persona.* Etiam in *numero* et *genere*, *nisi nomen sit plurale.* Tum scili-

ſcilicet vel concordare *poteſt*, vel (*ſi* Subſtantivum non fuerit *maſc. hominum*, cum quo, etiam ſi ſit in plurali *non fracto*, congruat neceſſe eſt) in foem ſing. poni.

— أَلْأُرُوضُ أَرْتَجَفَتْ — أَلنِّسَا هَرَبَتْ

V. Si *poſt* verbum ponatur Nominativus, *a*) in *perſona* quidem cum illo *verbum* ſemper convenit; ſed, ſi dualis ille eſt vel pluralis, elegantius ponitur *Verbum in Singulari*.

VI. *b*) Si Nominativus eſt *maſc.* vel ſingularis vel dualis, verbum etiam *in genere* ei conſentit. Sed ſi ille fuerit *foemininus*, isque *non hominis* α) *licet* ut verbum diſcrepet in genere, immo β) quoties intercedit quidquam inter nominativum et verbum, hoc in *genere* ut diſcrepet, *elegantiae eſt*.

VII. *c*) Si Nominativus fuerit *pluralis*, isque vel non maſculinus, vel ſaltem maſculinus fractus — eaedem obſervantur diſcrepantiae verbi, ſive Praeteriti ſive Futuri (v. *Michaelis* Gramm. arab. p. 241.) ut *liceat* *) verbo diſcrepare in *genere* et *numero*: e. g. قَاتَلَتِ ٱلرِّجَالُ et هَرَبَ ٱلنِّسَاءُ

 VIII.

*) „Poterit etiam diei cum verbo in Plurali هَرَبْنَ ٱلنِّسَاءُ, aut, ſed *minus eleganter*: قَتَلُوا ٱلرِّجَالُ — *Durius* aurem conſent

VIII. Eaedem regulae etiam valent de convenientia ac diſcrepantia, quae inter *Adjectiva* et *Suffixa* eorumque Subſtantiva in genere et numero intercedit. Inprimis Plurali, excepto *irrationali* (i. e. qui non ſit nomen *perſonae*) ſive maſculino ſive foeminino adjectivum, verbum, pronomen الذي et ſuffixa junguntur in foeminino ſingulari. جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَارُ *horti e quibus meant flumina.* Quid? quod *Tebrizi* ad Hamaſam (p. 127. ed. *Michaelis*) ſuffixum foem. ها illic pluralem *non fractum maſculinum* فتيان judicat reſpicere poſſe.

IX. Omnia fere, quae hoc in caſu miſceri poſſunt, in uno eodemque loco nonnunquam mixta deprehendes e. g. ſub finem fab. XI. Lokmân. مِنْ أَوْلَادٍ كَثِيرَةٍ عَاجِزِينَ

X. In Pronominibus ſeparatis *pluralia* raro, niſi de rationalibus, uſurpantur. In irrationalibus ponitur neutrum ſing. ut: هذه الكتب *hi libri.*

XI.

cenſent dicere cum Plurali *ſano* maſc. ضَرَبَتِ ٱلزَّيْدُونَ ſed dicunt ضَرَبَ ٱلزَّيْدُونَ Dici porro poteſt, ſed *minus eleganter* ضَرَبُوا ٱلزَّيْدُونَ,, *Meninski.* p. 163.

XI. Comparationis forma (v. p. 27. nro. 4.) *ſine articulo poſita* non variatur per genus vel numeros, ſed tantum per caſus. Si ad indicandum Superlativum cum voce in tertio caſu poſita jungitur, manere ſaltem *poteſt* invariabilis per genus et numeros. Sive أَفْضَلُ ٱلنِّسَاءِ ſive فُضْلَى ٱلنِّسَاءِ ſi de *una*, فُضْلَيَاتُ ٱلنِّسَاءِ ſi de *duabus* etc.

4. De Numeralibus.

1. Numeralia (اسماء العدد) inde a ثَلَاثَةٌ *tres* (quaſi: *trics*) usque ad عَشَرَةٌ *decem* (q. *decas*) *in formis foemininis* ſubſtantive ponuntur, adeoque numeratum in *tertio* caſu poſitum ſequitur.

2. Eaedem tamen formae *foemininae* etiam ut adjectiva ponuntur, *ſed cum maſculinis:* رِجَالٌ ثَلَاثَةٌ *viri tres.* Formae *maſculinae* vero cum ſubſtantivis *foemininis:* نِسَاءٌ ثَمَانٍ *mulieres octo;* quae generis imparitas etiam, ſi numerale ſit *ante* Subſtantivum, obſervatur.

3. In Numeralibus ultra *decem* usque ad viginti minor numerus ponitur ante majorem, atque excepto *unitatis* numero, genera *imparia* plerumque

conjunguntur: اثنا عشر vel اثنتا عشرة, ثلاثة عشر vel ثلاث عشرة Etiam secundum casum post se habent أَحَدَ عَشَرَ رَجُلًا *undecim viri* إِحْدَى عَشْرَةَ امْرَأَةً *undecim mulieres.*

4. Inde a *vicesimo* numero usque 99. minor antecedit, major vero *nasbatur*: أَحَدٌ عِشْرُونَ, تسعة وعشر الفا

5. A numero *centesimo* autem numeralia rursus ut substantiva ponuntur ثَلَاثَةُ مِائَةِ الْأَلْفِ امْرَأَةٍ وعشرةُ

6. رِبْوَة *decem* millia (vulgo sumunt pro: *decies centena millia. Guadagnoli.*) dual. رِبْوَتَان *duae myriades* رِبْوَات *plures myriades.* Sic etiam كَرَّة *centum millia.* dual. كَرَّتَان *ducenta.* كَرَّات *plura centena millia.*

7. *Ordinalia* usque ad 10. atque inde a numero 20. substantiva, a 10. usque 20. vero indeclinabilia sunt. حادي عشر *undecimus*, حادية عشر *undecima.*

8. *Di-*

8. *Distributive* intelliguntur numeralia bis posita, eaque *nasbantur*.

9. Pro Ordinalibus etiam Cardinalia adhibentur.

10. In *numeralibus per literas expressis* minorem plerumque antecedit major: قب 102. بغ 2000. Nonnunquam tamen, ad imitationem characterum Indicorum, minores numeri in Mssis a dextra i. e. prius ponuntur. Sic بلث 532. pro ثلب v. *Beveregii* Instit. Chronol. Arithmetices L. I. c. IX. §. 3.

5. *De Particulis.*

I. Simplicitas linguae, quam qui excolerent, Oratores nunquam extiterunt, amat, aeque ac Homericum illud idioma, particularum abundantiam. Affluunt inde et carmina et historiae voculis قد, إِنْ, ثم, asseverationibus إِنَّ, لَ aliisque obtestationibus. Copulae و et ف centies repetuntur. مِنْ et مَا pleonastice crebro posita cum aliis particulis aut nominibus, difficultatem interpretationi subinde inferunt. Particula ما adeo connectitur cum verbis نعم et بئس ut sit نَعَمَّا, نِعِمَّا et نُعْمَّا *bonus, elegans est*, بِئْسَمَا *malus, odibilis est.*

II. Pleo-

II. Pleorastice ponitur نَفْس et similia.

III. مِنْ saepe pleonastice nomini apponitur, sicubi intelligitur non de toto genere sed de parte vel classe. مَا جَآءَنِي مِنْ أَحَدٍ *non venit ad me (quidquam) de ullo i. e. nullus.*

IV. لَ etiam, ut بِ de quo jam dictum est nro. 3. p. 32. et p. 54. pleonastice ponitur praesertim *ante praedicata, post* إِنَّ ut ان الله لَقَدِيرٌ *utique Deus est potens* ان الله لَفِي السماءِ *utique Deus est in coelis.* Etiam ante verba; ان الله لَيُحِبُّ المومنين *namque Deus amat fideles.*

V. بِ modo supra dicto pleonastico ponitur in interrogationibus et negationibus. Sed etiam alibi nonnunquam redundat idque ante subjectum aeque ac ante Praedicatum. كَفَى بِاللّهِ هَادِيًا *sufficit Deus qua director. Giarum. ed. Erpen.* p. 97.

Elli-

Ellipses.

أَن *quod* post verba وشك, كرب, كاد *prope fuit*, جعل, أخذ, *coepit*, عسى *accidit*, طفق *institit facere*, omitti potest sequente Futuro.

Abest nonnunquam مِن post comparativum ex sensu supplendum: الله اكبر *Deus est major* i. e. *maximus*.

Verbum substantivum كان saepius subintelligitur, quam exprimitur.

Appendix
de
PROSODIA ARABUM.

Doctrinam de metris arabicis (العروض) exponit cum aliis ibidem nominatis Dsialdin Abi Mohamed Abdalla Alkazragi (v. Casiri Bibl. arab. Escorial. T. I. p. 82. et 120.) quem arab. et lat. exhibet *Phil. Guadagnoli* in Institut. ling. arab. (Romae 1642. fol.) *Sam. Clerici (Clarke) Prosodia Arabica ex auctoribus probatissimis* (arabum ipsorum) *eruta* (*Oxon.* 1661.) ob terminos technicos Arabum ibi retentos intellectu difficilis est, quos vero luculentius explicat *Guil.*

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000099

Guil. Jones in Commentariis Poes. Asiaticae P. II. c. II. ed. *Eichh.* p. 24. — 66. et *Meninski* in *Grammaticae* suae Parte VII.

I. Nititur vero Arabum Prosodia syllabis longis ac brevibus, quibus suum *versum* (بيت *domum*, dictum) construunt. II. Quaevis syllaba sive per quiescentem sive per Gezm composita est *longa*. III. Carminum genera (البحور) *sedecim* numerant, quorum nomina arabica cum graecis comparata prodit *Jones* l. c. exemplisque illustrat. IV. Poesis Arabum nativa ingenii libertate dum plenus argumento animus, inspiratur, imaginum novarum, quippe quae e copiis regionum toto coelo a nostratibus et dissitarum et diversarum desumuntur, agmine distinguitur, oratione legibus logicis non adstricta jam commendatur jam vero in vitium vani obscurique multiloquii non potest non induci. V. Postquam dudum ante Mohammedem natura poetas Arabes formaverat, secundo post eum seculo *Ferahidi* primus extitit, qui de legibus poeticis inter Arabes praeciperet, mox imitatores nactus, dum literas inde ab Haschemidis colere coepissent, permultos.

PRO-

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000100

PROGYMNASMATA LECTIONIS ARABICAE.

1. وَأَمَّا عِلْمُ ٱلْعَرَبِ ٱلَّذِي كَانُوا يَتَفَاخَرُونَ بِهِ فَعِلْمُ لِسَانِهِمْ وَأَحْكَامُ لُغَتِهِمْ وَنَظْمُ ٱلْأَشْعَارِ وَتَأْلِيفُ ٱلْخُطَبِ ۞

1. „*Eruditio autem Arabum*, (ante Mohammedem) *in qua gloriabundi fuerant*, (erat) *ſcientia linguae ſuae et inquiſitio dialecti ſuae et concinnatio poematum et compoſitio liberae orationis*.„ *Abulpharag.* Dynaſt. IX. Prooem.

2. قَالَ ٱبْنُ فَرِسٍ ٱلشِّعْرُ دِيوَانُ ٱلْعَرَبِ وَبِهِ حُفِظَتْ ٱلْأَنْسَابُ وَعِرْفَةُ ٱلْمَآثِرِ وَمِنْهُ تَعَلَّمَةُ ٱللُّغَةِ ۞

2. "*Dicit Ibn Phars: Poeſis rationarium Arabum. In illa enim conſervatio genealogiarum et notitia rerum praecellentium atque ex illa peritia linguae.*„ E *Galla-loddini* libro مِزْهَر c. 29. ap. *Pocock.* in Spec. Hiſt. Arab. p. 158. Momentum vero narrationis de ratione genealogias ſervandi exponit *Cel. Eichhorn.* in Monum. antiquiſſimae Hiſtoriae Arabum. p. 25. §. 9. 10.

3. كَانُوا

3. كَانُوا لَا يُهَنِّبُونَ إِلَّا بِغُلَامٍ يُولَدُ أَوْ شَاعِرٍ يَنْبَغُ فِيهِمْ أَوْ فَرَسٍ يَنْتَجُ ۞

3. "*Non congratulati fuerunt nisi puero nato vel poeta ubi prodibat vel equus si partum enixus fuerat.*" *Idem* ib. v. *Pocock*, l. c. p. 160.

4. لَمْ يَكُنْ لِأَوَايِلِ ٱلْعَرَبِ مِنَ ٱلشِّعْرِ إِلَّا ٱلْأَبْيَاتُ يَقُولُهَا ٱلرَّجُلُ فِي حَاجَتِهِ ۞

4. "*Non erat primis Arabibus aliquid e poesi, nisi versus, quos edicebat quisque pro intentione sua.*" *Idem* c. 49. ap. *Pocock*. Hist. Arab. p. 161.

5. قَالَ شَمْسُ ٱلدِّينِ ٱلنَّصَارِيُّ أَنَّ قَبْلَ ٱلْإِسْلَامِ مَا كَانَ ٱلنَّرْبُ فُنُونٍ وَأَعْرَبَ ٱلْكَلَامَ كَأَنَّ ٱلنَّرْبُ سَخْبَةً لِأَنَّهُمْ مَفْطُورُونَ عَلَي ٱلْفَصَاحَةِ فَلَمَّا جَاءَ ٱلْإِسْلَامُ وَٱخْتَلَطَتْ ٱلْأُمَمُ وَكَانَتْ ٱلْعَرَبِيَّةُ

5. "*Dicit Schamsoddin Christianus: quod ante Islam non fuerit ipsa regio regularum, sed arabice elocuti sunt sermonem, prout erat terra, libere. Erant enim illi nati in eloquentiae dedita* (terra). *Sed cum venisset Islam*

أَلْعَرَبِيَّةُ تَتَلَاشَي فَدَعَا أَمِيرُ مُؤْمِنِينَ أَبِي طَالِبٍ
أَبُو ٱلْأَسْوَدِ ٱلدُّوَلِيَّ وَوَضَعَ لَهُ قَوَانِينَ ۞

Islam confundebantur populi et parum aberat, quin Arabica lingua abolesceret. Hinc excitavit Imperator seculi Abitaleb Abulaswadum Dulitam et injunxit illi canones,, (sc. grammaticos scribere). *Casiri* Biblioth. Escorial. T. I. p. 1. e *Schamsoddini Antiquitatum arabicarum historia.*

6. وَكَانَ لَهُمْ مَعَ هٰذَا مَعْرِفَةٌ بِأَوْقَاتِ مَطَالِعِ ٱلنُّجُومِ وَمَغَارِبِهَا وَعِلْمٌ بِأَنْوَاءِ ٱلْكَوَاكِبِ وَأَمْطَارِهَا عَلَي حَسْبِ مَا أَدْرَكُوهُ بِفَرْطِ ٱلْعِنَايَةِ وَطُولِ ٱلتَّجْرِبَةِ لِٱحْتِيَاجِهِمْ إِلَي مَعْرِفَةِ ذٰلِكَ فِي أَسْبَابِ ٱلْمَعِيشَةِ

6. ,, *Erat vero illis etiam cognitio temporum ortus stellarum et occasus earum et notitia oppositorum = ortuum - ac - occasuum stellarum et pluviarum - virium earum, quatenus assecuti illam fuerant multo studio longaque experientia, prout necessitas iis erat ad hanc cogni-*

ٱلْمَعِيشَةِ لَا عَلَى طَرِيقِ تَعَلُّمِ ٱلْحَقَايِقِ
وَأَمَّا عِلْمُ ٱلْفَلْسَفَةِ فَلَمْ يَمْنَحْهُمُ ٱللّٰهُ
شَيًّا مِنْهُ وَلَا هَيَّا طَبَايِعَهُمْ لِلْعِنَايَةِ
بِهِ ۞

cognitionem in ratione victus, neque in via disciplinae veritatum. Sed quod ad philosophiae cognitionem, minime dedit illis Deus quidquam ex ea, neque etiam disposuit indolem ipsorum ad studium ejus.„ Abulpharag. Hist. Dynast. prooem. Dynastiae IX.

7. وَكَانَتْ عُلُومُهُمُ ٱلْأَنْسَابَ وَٱلْأَنْوَاءَ
وَٱلتَّوَارِيخَ وَتَعْبِيرَ ٱلرُّؤْيَا ۞

7. „*Erant stientiae ipsorum* (ante Mohammedem) *genealogiae, et stellae, et epochae - temporis* *), *et explicatio somnii.* „ *Abulfedae* Ann. Moslem. ap. *Asseman.* Biblioth. or. P. II. T. III. p. DXC. Consentit *Schahrestan* ap. *Pocock* l. c. p. 164. Et fere iisdem studiis hucusque teneri Arabes v. ap. *Niebuhr* Descript. de l'Arabie p. 92 - 114.

8. بِسُوقِ

*) Quam variae diversaeque fuerint Arabicis tribubus temporum Epochae ante Mohammedem v. *Pocock.* Spec. p. 172. ex *Alkodai.*

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000104

8. بِسُوقِ ٱلْعُكَاظِ يَتَبَايَعُونَ بِكُلِّ
سَنَةٍ وَيَتَنَاشَدُونَ شِعْرًا وَيَتَفَاخَرُونَ
وَيَتَعَاكَظُونَ ۞

8. „*In foro Ocat* (prope Meccam) *nundinabantur quovis anno et recitarunt mutuo poëtica et gloriabundi fuerant atque ocatizabant* (i. e. de praecellentia et disputarunt et contenderunt).„ *Gauhari* sub v. عكاظ coll. *Alphiruzabadi.* ap. *Pocock.* Spec. Hist. Ar. p. 159.

9. أَلْفِرْقَتَانِ ٱلْمُتَقَابِلَتَانِ قَبْلَ
ٱلْبَعْثِ هُمْ أَهْلُ ٱلْكِتَابِ وَٱلْأُمِّيُّونَ
وَٱلْأُمِّيُّ مَنْ لَا يَعْرِفُ ٱلْكِتَابَةَ فَكَانَتْ
ٱلْيَهُودُ وَٱلنَّصَارَى بِٱلْمَدِينَةِ وَٱلْأُمِّيُّونَ
بِمَكَّةَ ۞

9. „*Duo genera* (hominum) *mutuo sibi occurrentia ante missionem* (Mohammedis) *erant homines scriptionis et idiotae. Idiota vero, qui non novit scriptionem. Erant vero* (illi) *Iudaei et Christiani Medinae et Idiotae Meccae.*„ *Schahrestan* in sectione أَهْلُ ٱلْكِتَابِ ap. *Pocock.* Spec. Hist. Arabum p. 156.

١٠. اَلْأُمِّيُّ فِي اَللُّغَةِ مَنْسُوبٌ إِلي أُمَّةِ
اَلْعَرَبِ وَهِيَ لَمْ تَكُنْ تَكْتُبُ وَلَا تَقْرَأُ
فَأُسْتُعِيرَ لِكُلِّ مَنْ لَا يَعْرِفُ اَلْكِتَابَةَ
وَلَا اَلْقِرَأَةَ ۞

10. „*Ommio: in lingua originatur ad Ommah* (vulgus) *Arabum, quod ſcilicet neque ſcribebat neque legebat. Tunc transfertur ad quemvis, qui neſcit ſcriptionem et lectionem.*„ *Scholion* ex libro *Mogreb* ap. *Pocock.* Spec. Hiſt. Arab. p. 156.

١١. اَلْمُعَلَّقَاتُ أَوِ اَلْمُذَهَّبَاتُ وَهِيَ
كُتِبَتْ فِي اَلْقُبْطِيِّ بِمَاءِ اَلذَّهَبِ وَعُلِّقَتْ
بِٱلْكَعْبَةِ فَلِذٰلِكَ يُقَالُ مُذَهَّبَةُ فُلَانٍ إِذَا
كَانَتْ أَجْوَدُ شِعْرِهِ ۞

11. „*Moallakâth ſeu Modahabâth. Haec ſcribebantur in Aegyptiaco* (panno albo ex lana) *liquore auri et appendebantur in Caaba. Propterea dici ſolet Modahabah quidquam, ſi optimum habitum fuerat eius poema.*„ E Lib. *Mezhar*, ap. *Pocock.* l. c. p. 381.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000106

12. وَٱلْمُسْنَدُ خَطُّ ٱلْحِمْيَرِ بِخِلَافِ

خَطِّنَا هٰذَا ۞

12. „*Mosnad scriptio Himjaraeorum. Posterior scriptio nostra haec.*„ *Gauhari in Lex.*

13. وَمِمَّا يَتَعَلَّقُ بِٱلْكِتَابَةِ أَنَّ أَوَّلَ

مَنْ خَطَّ ٱلْعَرَبِيِّ إِسْمَاعِيلُ عَلَيْهِ ٱلسَّلَامُ

وَٱلصَّحِيحُ عِنْدَ أَهْلِ ٱلْعِلْمِ أَنَّهُ مَرَارُ بْنُ

مُرَّةَ مِنْ أَهْلِ ٱلْأَنْبَارِ وَقِيلَ أَنَّهُ مِنْ بَنِي

مُرَّةَ وَمِنَ ٱلْأَنْبَارِ أُنْتَشِرَتِ ٱلْكِتَابَةُ فِي

ٱلنَّاسِ قَالَ ٱلْأَصْمَعِيُّ ذَكَرُوا أَنَّ قُرَيْشًا

سَأَلُوا مِنْ أَيْنَ لَكُمُ ٱلْكِتَابَةُ فَقَالُوا مِنَ

ٱلْحِيرَةِ

13. „*Quod autem pertinet ad scriptionem, quod primus de scriptione Arabica (sit) Ismael (cui pax) manifestum est apud homines doctos, quod ille Marar fil. Marra ex tribu Anbar; dicitur enim, quod a filiis Marra et ab Anbar dimanaverit scriptio inter homines. Dicit Asmaeus: memorant, Koreischitas interrogasse:*

 Unde

الحيرة (* من أين لكم الكتابة فقالوا من
الأنبار وروى إبن الكلبي والهيثم بن
عدي أن الناقل لهذه الكتابة من
الحيرة إلى الحجاز هو حرب إبن أمية
بن عبد شمس بن عبد مناف القريشي
الأموي وقد كان قدم الحيرة فعاد إلى
مكة بهذه الكتابة فقيل لأبي سفيان
بن

Unde vobis ſcriptio? et dixerunt; Hira. (Et rogarunt ſc. alios:) *Unde vobis ſcriptio? et dixerunt: ab Anbar. Memorat autem Ibn Calbi et Haithom fil. Adai: quod transferens hanc ſcriptionem Hirâ ad Hegâz hic Charb fil. Ommiah f. Abd Schams f. Abd Menâph* **), *Koreiſchita, Ommavita, et quod antea venerit Hiram et retro ierit Meccam cum ſcriptione hac. Dictum fuit ad Abi Sophiân fil. Charbi; unde accepit pater tuus hanc*

*) Excidiſſe videtur وسألوا

**) In Cel. *Eichhorn.* Tabula IV. ad Monumenta antiq. Hiſt. Arabum videas licet hanc Genealogiam.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000108

بْنُ حَرْبٍ مِمَّنْ أَخَذَ أَبُوكَ هٰذِهِ ٱلْكِتَابَةَ
فَقَالَ مِنْ أَسْلَمَ بْنِ سِدْرَةَ فَقَالَ
ثَالِثٌ أَسْلَمُ مِمَّنْ أَخَذْتَ ٱلْكِتَابَةَ فَقَالَ مِنْ رَاضِعِهَا
مَرَارِ بْنِ مُرَّةَ فَبَدُوَتْ هٰذِهِ ٱلْكِتَابَةُ قُبَيْلَ
ٱلْإِسْلَامِ بِقَلِيلٍ وَكَانَتْ (* بِحُيَرٍ كِتَابَةٌ
تُسَمَّي ٱلْمُسْنَدُ وَحُرُوفُهَا مُنْفَصِلَةٌ غَيْرُ
مُتَّصِلَةٍ كَانُوا يَمْنَعُونَ ٱلْعَامَّةَ مِنْ
تَعَلُّمِهَا فَلَا يَتَعَاطَاهَا أَحَدُ ٱلْأَبَانَهُمْ
فَجَاءَتْ

hanc ſcriptionem, et dixit: ab Aslam fil. Sidrah, et dixit (quis) tertiò: Aslam, unde accepiſti ſcriptionem? et dixit; a lactente eam Marar fil. Morra. Incepit autem ſcriptio haec paululum ante Islam. Erat vero inter ingenuos ſcriptio nominata Moſnad, literae autem ipſius disjunctae nec juges. Prohibuerant vulgus, ab iis diſcendis: neque ſe applicaverat unus ad cognitionem illius; cumque veniret lex Islami, non erat in

*) Cel. *Adler* ſuſpicatur legendum: يحرّين

فجاءت ملّة الإسلام وليس بجميع
اليمن من (* يقول ويكتب وجميع
كتابات الأمم من الشرق والغرب اثنا
عشر كتابة وهي العربيّة واليونانيّة
والفارسيّة والعبرانيّة والروميّة والقبطيّة
والبربريّة والأندلسيّة والهنديّة
والصينيّة ☼

*in omni Jemen, qui legeret et ſcriberet. Omnes autem ſcriptiones gentium Orientis et Occidentis duodecim **) ſcriptiones ; quae ſunt Arabica et Graeca et Perſica et Hebraea et Romana et Aegyptiaca et Barbara et Andaluſiaca et Indica et Sinica.„* *Ibn Chalecan* in hiſtoria virorum illuſtrium, ad finem vitae Al-Buabi ap. *Cel. Adlerum* in Diſſ. de ſcriptura Cufica. p. 11. 12.

*) an potius يقرأ ? Poſt من ſcribendum fuiſſet يقل ?

**) Exciderunt igitur duo nomina in ſequentibus.

14. وَكَذَالِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا
مِنْ أَمْرِنَا مَا كُنْتَ تَدْرِي مَا ٱلْكِتَابُ
وَلَا ٱلْإِيمَانُ ۞ . . وَمَا كُنْتَ تَتْلُو
مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّهُ
بِيَمِينِكَ ۞ . . . فَآمِنُوا بِٱللّٰهِ وَرَسُولِهِ
ٱلنَّبِيِّ ٱلْأُمِّيِّ ۞

14. „*Et cum indicari faceremus* (nos ſc. Deus) *ad te ſcriptum ex mandato noſtro, non ſcriptionem noveras, non librum, nec fidem.*„ *Coran.* Sur. 42. v. 52. „*Nec ſcriptionem perlegere ſolebas antea e libro* (ullo) *nec ſcribere eum dextra tua.*„ *ib.* Sur. 29. v. 47. „*Credite Deo et legato ejus, prophetae idiotae.*„ *ib.* Sur. 7. v. 158.

15. وَإِنَّمَا قُلْنَا أَنَّهُ جَاءَ بِٱلْمُعْجِزَةِ
لِأَنَّهُ جَاءَ بِٱلْقُرْآنِ فِي زَمَانِ ٱلْفُصَحَاءِ
وَٱلْبُلَغَاءِ

15. „*Dicimus illum veniſſe cum miraculo, dum venit cum Corano tempore eloquentiſſimorum et praeſtan-*

وَٱلْبُلَغَاءِ وَسَأَلَ مِنْ جَمِيعِهِمْ أَنْ يَأْتُوا
بِمِثْلِهِ فَأَعْجَزَهُمْ *

tiſſimorum, et poſcit ab omnibus illis, ut venirent cum ſimilitudine ejus et comperit eos impotes.,, Ex *Achmed Ibn Edris* contra Judaeos ap. *Maracc.* p. 4. Prodromi ad Coranum. cf. locum parallelum *Al Gazalii* eadem de Corano gloriantis, ap. *Pocock.* Spec. H. A. p. 191.

16. وَلَمَّا رَأَي أَبُو بَكْرٍ كَثْرَةَ مَنْ
قُتِلَ أَمَرَ بِجَمْعِ ٱلْقُرْآنِ مِنْ أَفْوَاهِ ٱلرِّجَالِ
وَجَرِيدِ ٱلنَّخْلِ وَٱلْجُلُودِ وَتَرَكَ ذَلِكَ
ٱلْمَكْتُوبَ عِنْدَ حَفْصَةَ بِنْتِ عُمَرَ زَوْجِ
ٱلنَّبِيِّ صَلَّي ٱللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَمَّا تَوَلَّي
عُثْمَانُ

16. „*Cum videret Abubecr multitudinem occidentium, juſſit colligi Coranum ex ore hominum et corticibus palmarum et membranis. Depoſuit autem hoc transſcriptum apud Haphſam, filiam Omari uxorem Prophetae, cui bene precetur Deus et benedicat. Cumque imperaret Othman videretque mutationes hominum*

in

عُثْمَانُ وَرَأَى ٱخْتِلَافَ ٱلنَّاسِ فِي ٱلْقُرَآنِ
كَتَبَ مِنْ ذَلِكَ ٱلْمَكْتُوبِ ٱلَّذِي كَانَ
عِنْدَ حَفْصَةَ نُسَخًا وَأَرْسَلَهَا إِلَى ٱلْأَمْصَارِ
وَأَبْطَلَ مَا سِوَاهَا ۞

in lectionibus, descripsit ex eo apographo, quod erat apud Haphsam exemplaria et misit ea ad fines et aboleuit, quod erat praeter illud.„ Ismael Schiahinschia, in vita *Abubecri.* v. *Maracc.* Coran. praef. p. 38.

17. ثُمَّ دَخَلَتْ سَنَةُ ثَلَاثِينَ فِيهَا
بَلَغَ عُثْمَانَ مَا رُفِعَ فِي أَمْرِ ٱلْقُرْآنِ مِنْ
أَنَّ أَهْلَ ٱلْعِرَاقِ يَقُولُونَ قِرَاءَتُنَا أَصَحُّ
مِنْ قِرَاءَةِ أَهْلِ ٱلشَّامِ لِأَنَّنَا قَرَأْنَا عَلَي
مُوسَى

17. *Tum transibat annus tricesimus. In illo peruenit ad Othmanum, ut deferret quis de causa Corani, quod Iracenses dicant: lectiones nostrae meliores lectione Syrorum; legimus enim secundum Abu Musai Ascharaeum; et Syri dicant: lectio nostra rectior lectio-*

 ne

مُوسَى ٱلْأَشْعَرِيِّ وَأَهْلُ ٱلشَّامِ يَقُولُونَ
قِرَاءَتَنَا أَصَحُّ مِنْ قِرَاءَةِ أَهْلِ ٱلْعِرَاقِ
لِأَنَّنَا قَرَأْنَا عَلَى ٱلْمِقْدَادِ إِبْنِ ٱلْأَسْوَدِ
وَكَذٰلِكَ غَيْرُهُمْ مِنَ ٱلْأَمْصَارِ وَأَجْمَعَ
رَأْيَةً وَرَأْيُ ٱلصَّحَابَةِ عَلَى أَنْ يُحْمَلَ
ٱلنَّاسَ عَلَى ٱلْمُصْحَفِ ٱلَّذِي كُتِبَ
فِي خِلَافَةِ أَبُو بَكْرٍ رآع وَكَانَ مَوْضُوعًا عِنْدَ
حَفْصَةَ زَوْجِ ٱلنَّبِيِّ صم وَنُخْرِقُ مَا سِوَاهَا
مِنَ ٱلْمَصَاحِفِ ٱلَّتِي بِأَيْدِي ٱلنَّاسِ فَفَعَلَ
ذٰلِكَ

ne Iracenſium ; legimus enim ſecundum Mokdad fil. Aſwad ; et ſic praeter eos aliae e provinciis. Et congregavit conſilium et ſtatuit (procerum) *ſocietas, ut injungeretur hominibus de exemplari, quod ſcriptum ſit ſub Chaliphatu Abubecri p. m. quodque eſſet depoſitum penes Haphſam, uxorem Prophetae p. m. et dilaceraretur, quidquid praeter illud exemplarium, quae in manibus hominum. Et fecit ſic . . . . Et fuerunt,*

qui

ذَلِكَ... وَكَانَ ٱلَّذِي نَسَخَ ٱلْمَصَاحِفَ
ٱلْعُثْمَانِيَّةَ بِأَمْرِ عُثْمَانَ زَيْدُ ٱبْنُ ثَابِتٍ
وَعَبْدُ ٱللّٰهِ ٱبْنُ ٱلزُّبَيْرِ وَسَعِيدُ ٱبْنُ
ٱلْعَاصِ وَعَبْدُ ٱلرَّحْمَانِ ٱبْنُ ٱلْحَارِثِ
ٱبْنِ هِشَامٍ ٱلْمَخْزُومِيُّ فَقَالَ عُثْمَانُ
إِذَا ٱخْتَلَفْتُمْ فِي كَلِمَةٍ فَٱكْتُبُوهَا
بِلِسَانِ قُرَيْشٍ فَإِنَّمَا أُنْزِلَ ٱلْقُرْآنُ
بِلِسَانِهِمْ ☼

qui scripserunt exemplaria Othmanica ex mandato Othmanis Zaid f. Thabet et Abdalla f. Zabir et Said f. Aas et Abdorrahman f. Hareth f. Hascham Mohzumaeus. Dixit vero Othman, si discrepantiam inveneritis in voce, scribite eam in lingua Koreischitarum. Quoniam datus est Coranus in lingua eorum.„ Schiahinschia in vita *Othmanis. Maracc.* l. c. p. 39.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000115

18. أَنَّ حُذَيْفَةَ بْنَ ٱلْيَمَانِي قَالَ
لِعُثْمَانَ ٱبْنِ عَفَّانَ مَا كُنْتَ صَانِعًا إِذَا قِيلَ
قِرَاءَةُ فُلَانٍ وَقِرَاءَةُ فُلَانٍ كَمَا
صَنَعَ أَهْلُ ٱلْكِتَابِ فَأَصْنَعَهُ ٱلْآنَ فَجَمَعَ
عُثْمَانُ ٱلنَّاسَ عَلَي هَذَا ٱلْمُصْحَفِ وَهُوَ
حَرَفَ زَايِدًا ۞

18. *Hodeipha fil. Jemani dixit Othmano fil. Ophani: ne facias, ubi dictum fuerit: lectio quaedam et lectio quaedam* (i. e. lectionum varietas) *sicut facit populus scripturae* (Judaei et Christiani). *Et persuasit illi; tunc Othman homines ad exemplar hoc conjunxit atque ipse avertit nimietatem.* „ *Jahia Ebn Salam Bosrensis* sub init. expositionis Coranicae. v. *Maracc.* l. c. p. 40.

19. وَقَدْ وَقَعَ فِي ٱلْإِسْلَامِ ٱخْتِلَافَاتٌ
شَتَّي كَمَا وَقَعَ فِي غَيْرِهِ مِنَ ٱلْأَدْيَانِ
بَعْضُهَا

19. „ *Acciderunt autem in Islamo dissensiones diversae, ut accidit in reliquis praeter eam religionibus.*

Pars

بَعْضُهَا فِي ٱلْأُصُولِ وَهِيَ مَوْضُوعُ عِلْمِ ٱلْكَلَامِ وَبَعْضُهَا فِي ٱلْفُرُوعِ وَهِيَ مَوْضُوعُ عِلْمِ ٱلْفِقْهِ وَٱلْخِلَافُ فِي ٱلْأُصُولِ فَيُحْصَى فِي أَرْبَعِ قَوَاعِدِ ٱلْأُولَى ٱلصِّفَاتُ وَٱلتَّوْحِيدُ وَٱلثَّانِيَةُ ٱلْقَضَاءُ وَٱلْقَدَرُ ٱلثَّالِثَةُ ٱلْوَعْدُ وَٱلْوَعِيدُ ٱلرَّابِعَةُ ٱلنُّبُوَّةُ وَٱلْإِمَامَةُ . . . وَأَمَّا مَذَاهِبُ ٱلْفُرُوعِ ٱلْمُخْتَلِفِينَ فِي ٱلْأَحْكَامِ ٱلشَّرْعِيَّةِ وَٱلْمَسَائِلِ ٱلْإِجْتِهَادِيَّةِ فَٱلْمَشْهُورَةُ مِنْهَا

Pars earum in fundamentis, quae objecta sunt disciplinae dialecticae, et pars earum in ramis, qui objectum scientiae ejus, quod fas est. Diversitates in fundamentis numerantur in quatuor schismatibus: Primum attributa (Dei) *et unitas, secundum decretum et potentia* (Dei) *tertium praestituta, utriusque generis* (i. e. et promissa et minae) *quartum prophetia et Imamatus.... Sectae autem ramorum diversorum in judicio legitimi et*

مِنْهَا أَرْبَعَةُ مَذْهَبٍ . . وَأَرْكَانُ ٱلْإِجْتِهَادِ
إِيضًا أَرْبَعَةُ ٱلْكِتَابُ وَٱلسُّنَّةُ وَٱلْإِجْمَاعُ
وَٱلقِيَاسُ . . . وَمِنَ ٱلْأَيِمَّةِ دَاوُدُ ٱلْإِصْفَهَانِيُّ
نَفَى ٱلقِيَاسَ أَصْلًا وَأَبُو حَنِيفَةَ شَدِيدُ
ٱلعِنَايَةِ بِهِ وَرُبَّمَا يُقَدِّمُ ٱلقِيَاسَ ٱلْجَلِيَّ
عَلَي أَحَادِ ٱلْأَخْبَارِ وَمَالِكٌ وَٱلشَّافِعِيُّ
وَٱبْنُ حَنْبَلٍ لَا يَرْجِعُونَ إِلَي ٱلقِيَاسِ
ٱلْجَلِيِّ وَلَا ٱلْخَفِيِّ مَا وَجَدُوا خَبَرًا
أَوْ

quaestionum dubiarum, celebres quidem ex illis quatuor sectae . . . *Et origines dubitandi nunc quidem quatuor: Liber* (Corani) *et Sonna* (traditiones) *et Consensus* (i. e. Analogia) *et Ratio. Atque ex Imamis* (Antistitibus) *David Isphahanensis secludit rationem penitus. Sed Abu Hanipha* (Alnooman Ibn Thabet *) *magnus studio erga eam et frequenter praeferri jubet rationem manifestam particularitati exemplorum. Maleca vero* (Ibn Anas) *et Saphaeus* (Mohammed Ibn

*) Obiit a. H. 150. v. *Abulpharag.* Dynast. IX. p. 219.

أَوْ أَمْرًا وَبَيْنَهُمْ إِخْتِلَافٌ فِي ٱلْأَحْكَامِ
وَلَهُمْ فِيهَا تَصَانِيفُ وَعَلَيْهَا
مُنَاظَرَاتٌ وَلَا يَلْزَمُ بِذٰلِكَ تَكْفِيرٌ وَلَا
تَضْلِيلٌ ۞

Ibn Edris) *et* (Ahmed) *Ibn Hanbal non redeunt ad rationem ſive manifeſtam ſive obſcuram, dum invenerunt hiſtoriam* (quandam) *aut dictum. Eſt quidem inter hos diverſitas in judicando iisque de eo libri et in id diſputationes, ſed non adhaeret per hoc abnegatio* (religionis) *neque errantia.„ Abulpharag.* Dynaſt. IX. p. 166. 167. 170. 171.

20. مَاسَرْجَوَيْهِ ٱلطَّبِيبُ ٱلْبَصْرِيُّ
سِرْيَانِيُّ ٱللُّغَةِ يَهُودِيُّ ٱلْمَذْهَبِ وَهُوَ
ٱلَّذِي تَوَلَّى فِي أَيَّامِ مَرْوَانَ تَفْسِيرَ كُنَّاشِ
أَهْرُونَ ٱلْقَسِّ إِلَى ٱلْعَرَبِيِّ ۞

20. „*Maſargavia, Medicus, Baſſorenſis, Syrus lingua, Judaeus religione. Hic primus inſtituit in diebus Merwani* (Chaliphae a. Heg. 64.) *interpretationem Syntagmatum Aharonis Presbyteri in Arabicum.„* Idem p. 198.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000119

21. فَمَنَعَ (ٱلْوَلِيدُ بْنُ عَبْدِ ٱلْمَلِكِ)
ٱلْكُتَّابَ ٱلنَّصَارَى مِنْ أَنْ يَكْتُبُوا ٱلدَّفْتَرَ
بِٱلرُّومِيَّةِ لَكِنْ بِٱلْعَرَبِيَّةِ ۞ وَقِيلَ أَنَّهُ
كَانَ لَحَّانًا لَا يَحْسُنُ ٱلنَّحْوَ ۞

21. „*Vetuit* (Valed fil. Abdol-Malc) *scribas Christianos, ut ne exararent codices publicos graeca lingua sed arabica. ... Dicitur fuisse valde errans in pronunciatione nec bene se habuisse quoad Grammaticam* (arabicam).„ *Idem* p. 201. Chalipha erat *Walid* ab a. Heg. 86. jam in Hispaniam usque imperii fines proferens.

22. قَالَ ٱلْقَاضِي صَاعِدُ بْنُ أَحْمَدَ
ٱلْأَنْدَلُسِيُّ أَنَّ ٱلْعَرَبَ فِي صَدْرِ ٱلْإِسْلَامِ لَمْ
تَعْنِ بِشَيْءٍ مِنَ ٱلْعُلُومِ إِلَّا بِلُغَتِهَا
وَمَعْرِفَةِ أَحْكَامِ شَرِيعَتِهَا حَاشَا صِنَاعَةَ
ٱلطِّبِّ

22. „*Dicit Judex Said fil. Ahmed Andalusius: quod Arabes in principio Islami non posuerint studium in quolibetcunque e scientiis, praeterquam in lingua sua et scientia judicii juris sui, praeter artem medicinae.*

Erat

ٱلطِّبِّ فَإِنَّهَا كَانَتْ مَوْجُودَةً عِنْدَ
أَفْرَادٍ مِنْهُمْ غَيْرُ مَنْكُورَةٍ عِنْدَ جَمَاهِيرِهِمْ
لِحَاجَةِ ٱلنَّاسِ طُرًّا إِلَيْهَا فَهٰذِهِ كَانَتْ
حَالَ ٱلْعَرَبِ فِي ٱلدَّوْلَةِ ٱلْأُمَوِيَّةِ (* فَلَمَّا أَدَالَ
ٱللّٰهُ تَعَالَى لِلْهَاشِمِيَّةِ .. وَكَانَ أَوَّلَ مَنْ
عَنِيَ مِنْهُمْ بِٱلْعُلُومِ ٱلْخَلِيفَةُ ٱلثَّانِي
أَبُو جَعْفَرٍ ٱلْمَنْصُورُ وَكَانَ مَعَ بَرَاعَتِهِ فِي
ٱلْفِقْهِ كَلِفًا فِي عِلْمِ ٱلْفَلْسَفَةِ وَخَاصَّةً
فِي

Erat enim ea omnino inventa apud quosdam ex iis, non ingrata apud omnes ob necessitatem hominum, qui accurrunt ad illam. Haec igitur erat conditio Arabum sub statu Ommavidarum. Cum convertisset vero Deus O. M. (res) *ad Haschemidas, fuit primus, qui operam daret ex iis in literis Chalipha secundus Abu Gaaphar Almansur* (inde ab a. H. 137.) *fuitque praeter praecellentiam suam in jure divino captus scientia*

*) Alias: ٱلْأُمَيَّةُ *Ommiadarum.*

في علم النجوم ثمّ لمّا أفضت الخلافة
فيهم إلي الخليفة السّابع عبد اللّه
المأمون بن هرون الرّشيد تمّم ما بدا
به جدّه المنصور فأقبل علي طلب العلم
في مواضعه وداخل ملوك الرّوم وسألهم
صلة بما لديهم من كتب الفلسفة
فبعثوا إليه منها ما حضرهم فاستجاد
لها

tia Philoſophiae et peculiariter ſcientia ſtellarum. Tunc cum procederet Chaliphatus in iis ad Chalipham ſeptimum Abdalla, Almáman, fil. Harum Alraſchid (circa a. H. 204.) *perfecit, quod inceperat pró avus ejus, Almanſur, et laboravit in inquirenda ſcientia in ſedibus ejus, adiitque reges Graecos, petiit ab iis valde, de eo quod penes ipſos e libris philoſophiae, et miſerunt ad ipſum ejus generis quidquid tenebant, et quaeſivit iis ſolertiam interpretationis* *), *injunxitque eis notitiam ver-*

*) Contra litteras *Renaudoti* ad *Andr. Dacierium*, impreſſas in *Fabricii Bibliotheca gr.* L. II. c. 24. p. 861. *defendit Arabum e graeco factas verſiones* judex peritiſſimus *Caſiri* Catal. Biblioth. Eſcorial. P. I. p. 238.

لها مهرة المترجمة وكلّفهم احكام ترجمتها
فترجمت له على غاية ما امكن ثم حرّض
الناس على قراءتها ورغّبهم في تعليمها
فكان يخلو بالحكماء ويأنس بمناظراتهم
ويلتذّ بمذاكراتهم . . . ولما عزم المأمون
على رصد الكواكب تقدّم اليه والى جماعة
من العلماء بالرصد واصلاح (* الآته ففعلوا
ذلك

versionis earum, verteruntque ipsi optime, quantum fieri potuit. Tum incitavit homines ad lectionem eorum et aviditas eorum (erat) *in cognitione eorum, fueruntque familiares cum eruditis et amice usus est eorum disputationibus et delectatus fuit eorum commentationibus . . . . Cumque applicaret se Almamun ad observationem stellarum, progressus est ad id et ad congregationem peritorum in observando et concinnando, quae pertinent ad id; feceruntque hoc in coelo in Simasia* (Σῃ-

*) V. L. الآلة *instrumentorum.*

ذلك بالشماسية ببغداد وجبل قاسيون
بدمشق ۞

(σημασια) *in Bagdad et in monte Casion ad Damascum.*,, *Abulpharag.* l. c. p. 246. 248.

23. وزيد بن رفاعة قد أقام بالبصرة زمانا طويلا وصادف بها جماعة لأصناف العلم فصحبهم وخدمهم وكانت هذه العصابة قد تألفت بالعشرة وقد صافت بالصداقة واجتمعت على القدس والطهارة والنصيحة فوضعوا بينهم مذهبا زعموا أنهم قربوا به الطريق إلي

23. ,,*Zaid fil. Raphaa substitit* (circa a. H. 373.) *Basorae per longum tempus. Invenit autem ibi societatem variarum formarum scientiae et associavit se illis coluitque eos. Erat enim haec conjunctio ut connecteretur sodalitio et integra esset amicitia et se congregaret super sanctimonia et puritate et integritate posueruntque inter se sectam, cogitantes, quod appropinquent in ea via ad felicitatem*

in

إلى الفوز برضوان الله وذلك أنهم قالوا أن
الشريعة قد دنست بالجهالات واختلطت
بالضلالات ولا سبيل إلى غسلها وتطهيرها إلا
بالفلسفة وزعموا أنه متى انتظمت الفلسفة
اليونانية والشريعة العربية فقد حصل الكمال
وصنفوا خمسين *) رسالة في خمسين نوعا
من الحكمة ومقالة حادية وخمسين
جامعة لأنواع المقالات على طريق الاختصار
والإيجاز

in gratia Dei. Haec vero: quod dicunt, legem esse contaminatam ineptiis et permixtam erroribus, neque viam esse ad eluendam illam et purgandam nisi in Philosophia. Cogitant nimirum, quod dum componeretur Philosophia Graeca et lex Arabica, tunc proveniret perfectio. Composuerunt etiam quinquaginta epistolas in 50. genera sapientiae et tractatus quinquagesimus primus colligens genera tractatuum ad modum compendii et abbre-

*) Quemvis fere tractatum minorem Arabes nomine *Epistolae* inscripsisse, notum est ex praef. *Pocock.* ad *Epistolam Hai Ibn Joktan.*

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000125

وَٱلْإِيجَازِ وَسَمَّوْهَا رَسَايِلَ أَخُونَ ٱلصَّفَا
وَكَتَمُوا فِيهَا أَسْمَاوَهُمْ وَبَثُّوهَا فِي ٱلْوَرَّاقِينَ
وَوَهَبُوهَا لِلنَّاسِ وَحَشَوْا هٰذِهِ ٱلرَّسَايِلَ
بِٱلْكَلِمَاتِ ٱلدِّينِيَّةِ وَٱلْأَمْثَالِ ٱلشَّرْعِيَّةِ وَٱلْحُرُوفِ
ٱلْمُجْتَمِعَةِ وَٱلطَّرْقِ (* ٱلْمُمَوَّهَةِ وَهِيَ
مَبْثُوثَةٌ مِنْ كُلِّ فَنٍّ بِلَا إِشْبَاعٍ وَلَا كِفَايَةٍ ...

فَهِيَ

breviationis **). *Nominant eas Epiſtolas Achuna Alſapha* (fratres puritatis) *celant autem in iis nomina ſua, et diſpergunt eas apud librarios et diſtribuunt eas hominibus et farciverunt has Epiſtolas verbis religioſis et ſimilitudinibus e lege petitis literisque* (undique) *collectis modoque fucato. Eſt vero diſperſum quid ex omni genere ſine ſatiatione et ſine ſatisfactione . . . . Suntque tra-*

*) V. L. ٱلْمُهَوَّمَةِ *modo dormitante.*

**) Extitit jam inter Arabes *Encyclopaedia Philoſophica* ſcripta a *Jacob Alcendi* (circa a. H. 270.) v. *Caſiri* Bibl. Eſc. p. 353—360. T. I.

Bibliothek der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000126

فهي مقالات مشوّقات غير مستقصاة ولا ظاهرة الأدلّة والاحتجاج ❁

tractatus desiderium accendentes sine ulteriori diligentia circa quaestionem neque est dilucidatio probationis et argumentationis.„ *Abulph.* l. c. p. 330. 331. ex *Abu Hiián Tauhidio.*

24. توفّي سنة تسع وثلثين وثلثمائة توفّي محمّد بن محمّد بن طرخان أبو النصر الفارابيّ بمدينة دمشق . واظهر الغوامض المنطقيّة وكشف سرّها وقرّب متناولها وجمع ما يحتاج اليه منها بكتب صحيحة العبارة لطيفة الإشارة منبهة على ما

24. *„Anno 339. obiit Mohammed fil. Mohammed fil. Tarchana Abu Nasar Alpharábi in urbe Damasci. Dilucidavit profunda Logices et detexit arcana ejus et obtulit aptas ejus portiones collegitque, quibus opus habebat, libris dilucide scriptis quoad significationes et perspicuis quoad ideas, commonefacientibus de iis, quae ne-*

glexe-

مَا أَغْفَلَهُ ٱلْكِنْدِيُّ وَغَيْرُهُ مِنْ صِنَاعَةِ
ٱلتَّحْلِيلِ وَأَنْحَاءِ ٱلتَّعَالِيمِ فَجَاءَتْ
كُتُبُهُ ٱلنُّطْقِيَّةُ وَٱلطَّبِيعِيَّةُ وَٱلْإِلٰهِيَّةُ
وَٱلسِّيَاسِيَّةُ لِلْغَايَةِ ٱلْكَافِيَةِ وَٱلنِّهَايَةِ
ٱلْفَاضِلَةِ وَكَانَ أَبُو نَصْرٍ ٱلْفَارَابِيُّ
مُعَاصِرًا لِأَبِي بِشْرٍ مَتَّي بْنِ يُونُسَ
إِلَّا أَنَّهُ كَانَ دُونَهُ فِي ٱلسِّنِّ وَفَوْقَهُ فِي
ٱلْعِلْمِ ۞

glexerat Alcendi aliique in arte Analyseos et viis discendi (Methodologia) *et pervenerunt libri ejus logices et metaphysices et physices ad summum terminum sufficientem et metam egregiam. Erat vero Alpharâbi coaetaneus Abu Baschr Mathaei Ibn Junas, nisi quod fuerit infra eum in annis, sed supra eum in scientia.„ Abulph.* l. c. p. 316. Floruit *Ibn Junas* ante a. H. 330. Bagdadi, Christianus. v. Abulph. p. 304.

25. محمد بن محمد بن يحيى
بن الوفا البوزجاني من بلد نيسابور وله
كتاب المجسطي وفسر كتاب ديوفنطوس
في الجبر المقابلة ۞

25. „*Mohammed f. Mohammed f. Jahia* (*Johannis*) *f. Alwaka Buzahanaeus e regione Nisabur; illi liber Almagesticus et interpretatus est librum Diophanti de Algebra* (integratione) *celebrem.*„ *Abulph.* l. c. p. 338. Inde Algebram suscepisse Arabes, docet *Bibliotheca Philosophorum arabica* ap. *Casirium* in Cat. Bibloth. Esc. T. I. p. 370. Floruit Buzahanaeus circa a. H. 348.

26. أبو الحسن بن الهيثم وكان له خط
قاعد في غاية الصحة وحكي عنه
أنه كان ينسخ في مدة سنة ثلث
كتب

26. „*Abul Hasan f. Haithom* (circa a. H. 411.). *Fuit illi scriptio constans ad summum puritatis. Fertur de ipso, quod exaraverit spatio anni tres libros in me-*

كَتَبَ فِي ضِمْنِ أَشْغَالِهِ وَهِيَ
اقْلِيدَس وَٱلْمُتَوَسِّطَاتُ وَٱلْمَجَسْطِيُّ
فَيُشَكِّلُهَا فَإِذَا شَرَعَ فِي نُسْخِهَا
جَاءَهُ مَنْ يُعْطِيهِ فِيهِمْ مِأَيَةً وَخَمْسِينَ
دِينَارًا مِصْرِيَّةً وَصَارَ ذَلِكَ كَالرَّسْمِ
ٱلَّذِي لَا يَحْتَاجُ إِلَى مُوَاكَسَةٍ وَلَا
مُعَاوَدَةٍ ۞

diis occupationibus suis, sc. Euclidem et tractatus eximios (s. medios) et Almagestum et figuris eos instruxit. Et quando aggrediebatur codices suos (scribere) veniebat ipsi qui daret ipsi pro iis 150. denarios Aegyptiacos eratque hoc designatum, quod non opus habebat imminutione aut promissione.„ *Abulphar.* l. c. p. 341.

Exem-

Exemplum quasi institutionis universae apud Mohammedanos Arabes, dum literis florebant.

27. أَبُو عَلِي ٱلْحُسَيْن ٱبْنُ عَبْدِ ٱللّٰه
بْنُ سِينَا ٱلشَّيْخُ ٱلرَّئِيسُ وَحَكَي عَنْ
نَفْسِهِ ... فَأُحْضِرْتُ مُعَلِّمُ ٱلْقُرْآنِ وَٱلْأَدَب
وَكَمَّلْتُ ٱلْعَشْرَ مِنَ ٱلْعُمْرِ وَقَدْ أَتَيْتُ عَلَي
ٱلْقُرْآنِ وَعَلَي كَثِيرٍ مِنَ ٱلْأَدَب حَتَّي كَانَ
يُقْضَي مِنِّي ٱلْعَجَبُ وَأَخَذَ وَالِدِي يُوَجِّهُنِي إِلَي
رَجُلٍ كَانَ يَبِيعُ ٱلْبَقْلَ وَيَقُومُ بِحِسَابِ ٱلْهِنْدِ
حَتَّي أَتَعَلَّم مِنْهُ ثُمَّ جَاءَ إِلَي بُخَارَا أَبُو
عَبْد

27. „*Abu Alilhosain Ibn Abdallah Ibn Sina* (Avicenna) *doctor principum.* (circa a. H. 450.) *Narrat de se ipso: adductus fui discens Koranum et institutionem* (aliam) *et complebam decimum aetatis. Tunc vero veni ad Coranum et ad multum institutionis* (reliquae) *ita, ut perficeretur de me admiratio. Et cepit pater meus, ut mitteret me ad hominem, qui vendebat olus, tenebatque computum Indicum, ut discerem ab eo.*

عَبْدِ ٱللَّهِ ٱلنَّاتِلِيُّ وَكَانَ يَدَّعِي ٱلْفَلْسَفَةَ
وَأَنْزَلَهُ أَبِي دَارَنَا رَجَآءَ تَعَلُّمِي مِنْهُ فَقَرَأْتُ
ظَوَاهِرَ ٱلْمَنْطِقِ عَلَيْهِ وَأَمَّا دَقَايِقُهُ فَلَمْ
يَكُنْ عِنْدَهُ مِنْهَا خَبَرٌ ثُمَّ أَخَذْتُ أَقْرَأُ ٱلْكُتُبَ
عَلَى نَفْسِي وَأُطَالِعُ ٱلشُّرُوحَ وَكَذٰلِكَ كِتَابَ
أُقْلِيدَسَ فَقَرَأْتُ مِنْ أَوَّلِهِ خَمْسَةَ أَشْكَالٍ أَوْ
سِتَّةً عَلَيْهِ ثُمَّ تَوَلَّيْتُ حَلَّ ٱلْكِتَابِ بِأَسْرِهِ ثُمَّ
ٱنْتَقَلْتُ إِلَى ٱلْمَجَسْطِي وَفَارَقَنِي ٱلنَّاتِلِيُّ ثُمَّ
رَغِبْتُ

Deinde venit Bocharam Abu Abdallah, Nathilenſis (al. Nabilenſis) *qui profitebatur Philoſophiam et deduxit eum* (hoſpitem) *pater meus in domum noſtram, ſperando inſtitutionem meam ab illo et legi dilucidationes logicas ſub eo, quod vero ad ſubtilitates illius, non erat apud ipſum earum cognitio. Tunc incepi libros legere ego ipſe et perlegi explicationes. Hunc in modum librum Euclidis. Perlegi ab initio ejus quinque problemata aut ſex cum eo, tunc converſus ſum ad ſolutionem libri in compage ſua. Deinde delatus ſum ad Almageſtum et reliquit me Nathilenſis. Tunc avidus*

fui

رَغَبْتُ فِي عِلْمِ ٱلطِّبِّ وَصِرْتُ أَقْرَأُ ٱلْكُتُبَ
ٱلْمُصَنَّفَةَ فِيهِ وَتَعَهَّدْتُ ٱلْمَرْضَي فَٱنْفَتَحَ
عَلَيَّ *) أَبْوَابُ ٱلْمُعَالَجَاتِ ٱلْمُقْتَبَسَةِ مِنَ ٱلتَّجْرِبَةِ
مَا لَا يُوصَفُ وَأَنَا فِي هٰذَا ٱلْوَقْتِ مِنْ أَبْنَاءِ سِتَّ
عَشْرَةَ سَنَةٍ ثُمَّ تَوَفَّرْتُ عَلَي ٱلْقِرَاةِ سَنَةً وَنِصْفًا
وَكُلَّمَا كُنْتُ أَتَحَيَّرُ فِي مَسْئَلَةٍ أَوْ لَمْ أَكُنْ
أَظْفَرُ بِٱلْحَدِّ ٱلْأَوْسَطِ فِي قِيَاسٍ تَرَدَّدْتُ إِلَي
ٱلْجَامِعِ وَصَلَّيْتُ وَٱبْتَهَلْتُ إِلَي مُبْدِعِ ٱلْكُلِّ
حَتَّي

fui ſcientiae medicae perlegique libros compoſitos de illa et frequentavi aegrotos et detexi hac ratione medicinas petitas ab experientia, quae non deſcribi ſolebant. Ego vero eo tempore eram natus 16. annos. Tunc multus fui in lectione annum et dimidium. Quoties vero incertus eram in quaeſtione, vel non eram victor in definitione medii-termini in ratiocinio, redii (iterum iterumque) *ad templum et precatus ſum ac obte-*

 ſtatus

*) Legendum potius videtur: أَبَابُ a rad. أَبَّ

حَتَّي فَتَحَ لِي ٱلْمُغْلَقَ مِنْهُ وَٱلْمُتَعَسِّرَ وَكُنْتُ
أَرْجِعُ بِٱللَّيْلِ إِلَي دَارِي وَأَضَعُ ٱلسِّرَاجَ بَيْنَ يَدَيَّ
وَأَشْتَغِلُ بِٱلْقِرَاةِ وَٱلْكِتَابَةِ فَبَيْنَهَا غَلَبَنِي
ٱلنَّوْمُ أَوْ شَعَرْتُ بِضَعْفٍ عَدَلْتُ إِلَي شُرْبِ قَدَحٍ
مِنَ ٱلشَّرَابِ حَيْثَمَا تَعُودَ إِلَيَّ قُوَّتِي ثُمَّ أَرْجِعُ إِلَي
ٱلْقِرَاةِ وَمَتَي أَخَذَنِي أَدْنَي نَوْمٍ أَحْلُمُ بِتِلْكَ
ٱلْمَسَائِلِ بِأَعْيَانِهَا حَتَّي إِنْ كَثِيرًا مِنْهَا ٱنْفَتَحَ
لِي وُجُوهُهَا فِي ٱلنَّوْمِ وَلَمْ أَزَلْ كَذَلِكَ حَتَّي
أَحْكَمْتُ

ſtatus auctorem univerſi, donec patefaceret mihi occluſum in ea re et intricatum. Noctu autem, reverſus domum, apponebam lucernam mihi occupatusque eram lectione et ſcriptione. Et ex ea ſuperiorem ſi reddebat ſe ſomnus aut ſentiebam debilitatem, dirigebar ad potionem poculi potione (qualicunque)*donec reſtitueret mihi vires meas. Deinde redibam ad lectionem. Dum vero occupabat me paululum ſomni; ſomniabam de his quaeſtionibus intuendo eas, donec profecto multum ex iis aperiretur mihi idque quoad intuitionem eorum in ſomno. Neque deſii hunc in modum, donec peritus eſſem ſcientiae Logices et Phyſices idque exercitatione mea.*

Deinde

أحكمت علم المنطق والطّبيعيّ والرّياضي ثمّ
عدت إلي العلم الالهيّ وقرأت كتابا ما بعد
الطّبيعة فما كنت افهم ما فيه والتبس علي
غرض واضعه أعدت قراءته أربعين مرّة وصار لي
محفوظا وأنا مع ذلك لا أفهمه وايست من
نفسي وقلت هذا كتاب لا سبيل إلي فهمه وأنا
إذا يوما حضرت وقت العصر في الورّاقين وبيد
دلّال مجلّد ينادي عليه فعرضه عليّ فرددته
ردّ

Deinde conversus sum ad scientiam divinam legique librum, qui μετα Φυσικην (puta: Aristotelis κατ᾽ εξοχην sic dicti) *neque intelligebam, quod in eo, obscurumque mihi fuit de scopo ponentis* (s. docentis) *eum et repetii lectionem ejus quadraginta vicibus evasitque mihi memoriter-servatus, sed ego nihilominus non intelligebam et desperavi prorsus dixique: hic liber, non est via ad cognitionem ejus. Sed die quodam eram, forte post meridiem, apud scribarios inque manu proxenetae codex, de quo clamabat et exhibuit eum mihi et reddidi ei repulsam taediosus, adjungens: non esse utilitatem in scien-*

رُبَّ مُتَبَرِّمٍ مُعْتَقِدٌ أَنْ لَا فَايِدَةَ فِي هٰذَا ٱلْعِلْمِ
فَقَالَ لِي ٱشْتَرِ مِنِّي هٰذَا فَإِنَّهُ رَخِيصٌ أَبْتَعْكَهُ
بِثَلٰثَةِ دَرَاهِمٍ وَصَاحِبُهُ مُحْتَاجٌ إِلَي ثَمَنِهِ فَٱشْتَرَيْتُهُ
وَإِذَا هُوَ كِتَابٌ لِأَبِي نَصْرٍ ٱلْفَارَابِيِّ فِي أَغْرَاضِ
كِتَابِ مَا بَعْدَ ٱلطَّبِيعَةِ فَرَجَعْتُ إِلَي بَيْتِي
وَأَسْرَعْتُ قِرَاتَهُ وَٱنْفَتَحَ عَلَيَّ فِي ٱلْوَقْتِ أَغْرَاضُ
ذَلِكَ ٱلْكِتَابِ بِسَبَبِ أَنَّهُ قَدْ صَارَ لِي عَلَي
ظَهْرِ ٱلْقَلْبِ وَفَرِحْتُ بِذَلِكَ وَتَصَدَّقْتُ بِشَيٍّ عَلَي
ٱلْفُقَرَاءِ شُكْرًا لِلّٰهِ تَعَالَي فَلَمَّا بَلَغْتُ ثَمَانِي
عَشْرَةَ

tia ista. Sed dicebat mihi: eme a me hoc, est enim leve (pretio). Eme tibi illum tribus Dirhem et dominus ejus opus habet pretio ejus, emique eum. Erat vero liber iste Abu Nasari Pharabaei (de quo supra p. 101.) *de propositis libri, qui* μετα Φυσικην *et redii domum meam et aggressus sum lectionem ejus apertaque mihi erant statim proposita ejus libri* (Aristotelici) *quia omnino jam erat mihi in superficie intellectus, gavisusque sum hac re et eleemosynas dedi hac de causa pauperibus gra-*

عَشَرَةَ سَنَةٍ مِنْ عُمْرِي فَرَغْتُ مِنْ هٰذِهِ ٱلْعُلُومِ
كُلِّهَا وَكُنْتُ إِنْ ذَاكَ لِلْعِلْمِ أَحْفَظَ وَلٰكِنَّهُ
ٱلْيَوْمَ مَعِي أَنْصَحُ وَإِلَّا فَٱلْعِلْمُ وَاحِدٌ لَمْ يَتَجَدَّدْ
لِي بَعْدَهُ شَيْءٌ ۞

gratitudinem Dei O. M. et abundavi his ſcientiis omnibus. Eram tum quidem quoad ſcientiam tenacior, ſed hodie penes me conſtantior, praeterquam quod ſcientia una non nova evaſit mihi poſtea in quoquam.

28. ٱلسَّمَوْأَلُ بْنُ إِيهُودَا ٱلْمَغْرِبِيُّ ٱلْأَنْدَلُسِيُّ
ٱلْحَكِيمُ ٱلْيَهُودِيُّ قَدِمَ هُوَ وَأَبُوهُ إِلَي ٱلشَّرْقِ...
ثُمَّ أَسْلَمَ وَصَنَّفَ كِتَابًا فِي إِظْهَارِ مَعَايِبِ
ٱلْيَهُودِ وَمَوَاضِعِ ٱلدَّلِيلِ عَلَي تَبْدِيلِهِمْ ٱلتَّوْرِيَةَ ۞

28. „*Samuel f. Judae, Occidentalis Hiſpanus, doctus Judaeus* (obiit Maragae circa a. H. 570.) *venit hic et pater ipſius in Orientem.., Tunc Mohammedanus factus compoſuit librum in declarationem vitiorum Judaeorum locorumque demonſtrationis de immutatione ipſorum quoad Pentatevchum. Apulphar.* p. 408.

29.

29. نُجْمُ ٱلدِّينِ ٱلنَّخْجَوَانِيُّ . . وَكَانَ
شَدِيدَ ٱلْمَيْلِ إِلَي مَذْهَبِ ٱلتَّنَاسُخِ . . أَيْضًا
وَتَنَاوَلَ ٱلْأَفْضَلَ ٱلْخُونَجِيَّ بِٱلْإِسْتِنْقَاصِ وَزَيَّفَ
أَقْوَالَهُ فِي كِتَابِ ٱلْكَشْفِ فِيمَا يَتَعَلَّقُ بِعَكْسِ
ٱلنَّقِيضِ وَٱلْمَوْضُوعِ ٱلْخَارِجِيِّ وَٱلْحَقِيقِيِّ
وَمَنَعَهُ إِنْتَاجَ ٱلصُّغْرَي ٱلْمُمْكِنَةِ فِي ٱلشَّكْلِ
ٱلْأَوَّلِ وَٱنْعِكَاسَ ٱلسَّالِبَةِ ٱلْكُلِّيَّةِ ٱلضَّرُورِيَّةِ
كَنَفْسِهَا إِلَي غَيْرِ ذَلِكَ ❁

29. „*Nogmo- ddin Nachgawanaeus.* (circa a. H. 630.) *Multus erat inclinatione ad ſectam Metempſychoſeos. Tunc etiam ſumſit carpendum Aphdalum Chowanagaeum detrahere illi volens, et adulterata* (*ſ. falſa*) *cenſuit dicta illius, libro Alcaſchph* (detectio) *in eo, quod attinet converſionem contrarii* (in propoſitionibus) *et ſubjectum alienum et verum, et vetat concluſionem minorum* (propoſitionum) *poſſibilium in figura prima et converſionem negationis univerſalis neceſſariae ſecundum ſe ipſam, et alia ejus modi.*„ *Abulphar.* p. 521.

30. خواجا نصير الدين الطوسي الفيلسوف
صاحب الرصد بمدينة مراغة حكيم عظيم الشأن
في جميع فنون الحكمة واجتمع إليه في الرصد
جماعة من الفضلاء المهندسين وكان تحت
حكمه جميع الأوقاف في جميع البلاد التي
تحت حكم المغول وله تصانيف كثيرة
منطقيات وطبيعيات وإلهيات وأوقليدس
ومجسطي وله كتاب أخلاق فارسي في غاية
ما يكون من الحسن جمع فيه جميع نصوص
إفلاطون

30. „*Chowaga Nasiroddin, Tusensis, Phiosophus, socium se praebuit observationum* (astron.) *in oppido Maraga. Doctus magnus profecto in omnibus generibus scientiae; et libenter congregavit se ad eum in observationibus coetus praestantium e Geometris. Erant vero sub cura ejus omnia pia legata in omnibus terris, quae sub imperio Mogolorum. Atque ipsi compositio multiplex logica, physica, et theologica et Euclidis et Magestica, eique liber morum persicus, extremo studio quidquid*

أفلاطون وأرسطو في الحكمة العملية
وكان يقوي آراء المتقدمين ويحل شكوك
المتأخرين والمؤاخذات التي قد أوردوا في
مصنفاتهم ۞

quid esset optimum collegit in eo, omnia probabilia Platonis et Aristotelis in sapientia practica. Colligebat vero placita superiorum et solvebat perplexitates posteriorum et inventa, quae exhibuerunt in libris suis.„ Abulph. Dyn. X. de Mogolis. p. 548. 549. Obiit Nasiroddin circa a. H. 670.

EMEN-

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000140

Emendanda,

quae priusquam lectores libello utuntur, corrigi velim.

P. 3. lin. penult. 73. pro 83. *p. 4. notan)* ante: *et* exciderunt literae: تنظ *p. 7. lin. 3.* post: *illas*, dele غ *ib. lin. 8.* post: *et* pone ؛ *pro* ب *p. 8. lin. 16. 17.* Weslae figura in locum figurae τῆς Medda transponatur et vice versa Meddae figura in locum Weslae. *p. 12. lin. 8.* تدحخ *pro* تدحخ *lin. 15.* ص pro alterutro ض *p. 14. lin. 4.* مَرْمِيّ *lin. 16.* خافِي *pro* خافِي *p. 15. lin. 15.* post vocem: *quiescens*, excidit: „in triliteris, in pluriliteris ي diphthongescens.„ *p. 20. notae* addas velim: „non esse in usu in lingua Arabica nomen formae *Phool* praeter Dojol, notat Ibn Cotaibah in Monumentis vetustiss. Hist. Arab. ed. a Cel. Eichhorn. p. 74. n. 65.„ *p. 28.* ن finale Dualium *Cesrandum* est. *lin. 16.* قَتْلَتَانِ *p. 29. lin. 9,* قُتْلَاتٌ pro قُتُلَاتٌ *lin. 21.* dele: أن et. *p. 32. lin. 15.* يَسْأَلُونَ *p. 33. lin. 4.* يَعْتِقُ *lin. 9.* post: *infert*, adde: *sine nunnatione.* *lin. 16* pro: in regimine positis, melius: *tertium Casum regentibus.* In *Schemate Praeteriti Activi lin. 5.* قَتَلَتَا *lin. 12.* رَضِيَتَا omnisque illa linea, quae verbum رَضِيَ sistit,

in

8326

in singulari et plurali statim post عزا inserenda fuisset, ad verba Lam Waw pertinens. *lin.* 16. قُلْنَا In *Schemate Praet. pass. lin.* 13. pro: Infinitivi, leg. Imperativi. In *Schemate Fut. act. Plur.* tertia persona foem. in Singulari a ت *in Plurali vero* a ي incipere debebat, id quod in pluribus exemplaribus jam emendatum deprehendetur. *p.* 41. *c.* In Schemate Imperativi ع *sub* ا ponendum fuisset. Est enim forma Imperativi vel أُقْتُلْ vel إِقْتِلْ vel اقْتَلْ *ib. lin.* 14. تَرْمِي *p.* 40. *l.* 10. يَرْمِي pro يُرْمِي *l.* 17. *quod* pro: quid. *p.* 46. *l.* 3. أَغْيَمَ *p.* 47. *lin.* 11. Futurum est أَسْتَقَالُ *p.* 57. *lin.* 10. مُسْلِمِي *lin.* 17. فَتَاهُ *p.* 59. *lin.* 8. غَيْرُ *p.* 75. *lin.* 4. يَتَفَاخَرُونَ sine Theschdid. *lin.* 13. حِفْظَةٌ *ibid.* الباقر per ق *p.* 33. *lin.* 14. أَقْتَتِلَ *p.* 76. *lin* 7. وَاخْتَلَطَتِ الْأُمَمُ *ib. l.* 15. مِنَ الشِّعْرِ et mox: وَكَانَتِ الْبَهُودُ *p.* 79. *l.* 12. بِغَرْطٍ *p.* 77. *l.* 13. وَكَانَتِ الْعَرَبِيَّةُ *p.* 80. *l.* 3. تَكْتُبُ et mox تَقْرَأُ *lin.* 4. يَعْرِفُ الْكِتَابَةَ *p.* 81. nonnunquam Medda pro Wesla male posita est. *p.* 82. *lin.* 8. الْأَبِي pro الابي *p.* 84. *lin.* 4. وَالْغَرْبِ *l.* 7. وَالْأَنْدَلُسِيَّةُ *p.* 85. *l.* 6. فَآمِنُوا *p.* 88. *l.* 8. فِي *p.* 92. *l.* 3 أَيْضًا

TYPIS GOEPFERDTII.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000142

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000143

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000144

D: De 604

ULB Halle 3/1
000 871 303

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000145

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-15867/fragment/page=00000146